

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΔ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 20

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΩΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Α'

Ἡ μεγάλη μορφωτικὴ ἀξία τῆς ὀρθοδόξου λατρείας φαίνεται πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ εἰς τὸ ὅτι αὕτη συντελεῖ ἄριστα εἰς τὴν δημιουργίαν ἀρτίων ψυχολογικῶν τύπων ἢ χαρακτήρων.

Ὡς γνωστὸν, πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῆς χαρακτηρολογίας ἢ θεωρίας τῶν ψυχολογικῶν τύπων παρουσιαζόμεναι τυπολογίαι, δηλαδὴ αἱ θεωρίαι περὶ τῶν διαφόρων ψυχολογικῶν τύπων τῶν ἀνθρώπων, ὅσον καὶ ἐὰν εἶναι ἐλλιπεῖς ἢ μονομερεῖς, συμφωνοῦν εἰς τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχικὴν ἰσορροπίαν καὶ ἁρμονίαν μόνον, ὅταν ὁ χαρακτήρ καὶ ὁ ψυχολογικὸς τύπος αὐτοῦ εἶναι σύνθετος, συγκεντρῶν ἐν ἑαυτῷ καὶ συνθέτων κατὰ τρόπον ἁρμονικὸν τὰ ἐκλεκτὰ στοιχεῖα καὶ γνωρίσματα ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ψυχολογικῶν τύπων.

Τούτου δοθέντος, καθίσταται προφανῆς ἡ συμβολὴ τῆς ὀρθοδόξου λατρείας εἰς τὴν δημιουργίαν ἀρτίων ψυχολογικῶν τύπων καὶ χαρακτήρων. Ἡ λατρεία αὕτη δὲν παραγνωρίζει τὴν ἀτομικότητα τῶν ἀνθρώπων, οὔτε περιφρονεῖ τὸν ἰδιαίτερον ψυχολογικὸν τύπον καὶ χαρακτήρα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν. Δὲν ἀπαιτεῖ ἐνιαῖον ἐξωτερικῶς καὶ μορφολογικῶς χαρακτήρα, οὔτε ἰσοπεδοῖ ὡς ὀδοστρωτὴρ τὰς ψυχοσωματικὰς ἀτομικὰς διαφορὰς καὶ τὰς ποικίλας ἐκφάνσεις τῆς ἀτομικότητος. «Ὡσπερ οὐχ ὅμοια πρόσωπα προσώποις, οὕτως οὐδὲ αἱ διάνοιαι τῶν ἀνθρώπων» (Παροιμ. κζ', 19). Διὰ τοῦτο ἡ ὑπὸ τῆς λατρείας γινομένη καλλιέργεια τῶν κοινωνικῶν ἀξιῶν δὲν σημαίνει ἄκρατον κοινωνισμόν ἢ «κολλεκτιβισμόν», ἀγνοοῦντα τὸν ἀτομισμόν, δοθέντος ὅτι,

ὡς τονίζουσι τὰ λειτουργικά μας κείμενα, «ὁ τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος» θὰ κριθῆ ὡς ἰδιαιτέρα ἀτομικότης «καὶ λήψεται τὰ κατ' ἀξίαν τῶν πεπραγμένων». «Οὐαὶ ἕκαστω λοιπὸν τῷ μὴ ἡτοιμασμένῳ». Ὡς ἀτομικότης θὰ κριθῆ ὁ μονάζων ἢ ὁ ἱεράρχης ἢ ὁ πλούσιος ἢ ὁ πέννης ἢ ὁ πρέσβυς ἢ ὁ νέος ἢ ὁ δοῦλος ἢ ὁ δεσπότης ἢ ἡ χήρα ἢ ἡ παρθένος (πρβλ. τὴν ὑμνολογίαν τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀπόκρεω).

Ἄλλ' ἐὰν ἡ λατρεία μας δὲν καταργῆ τὴν ἀτομικότητα τῶν ἀνθρώπων, ὅμως βοηθεῖ, ὅπως αὕτη ἐξυψωθῆ καὶ γένηται ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον σύνθετος, ἀρμονικὴ καὶ ὠλοκληρωμένη, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύεται εὐκόλως, ἐὰν τεθῆ ὡς βάσις καὶ ἀφετηρία τὸ σχῆμα οἰασδήποτε ἐκ τῶν κυριωτέρων καὶ γνωστοτέρων τυπολογιῶν.

Κατὰ τὴν γνωστοτάτην λ.χ. τυπολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἑμπεδοκλέους, Ἰπποκράτους καὶ Γαληνοῦ, ἥτις καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται ὑπὸ πολλῶν ψυχολόγων, ὁ κατὰ πάντα ἄρτιος ψυχολογικὸς χαρακτήρ δέον νὰ περιλαμβάνη ἀφ' ἑνὸς ἐκλεκτὰ «χολερικὰ» στοιχεῖα, ἥτοι ἰσχὺν καὶ σταθερότητα βουλήσεως, ἀφ' ἑτέρου ὑγιεῖς «μελαγχολικάς» ἐκδηλώσεις, ἥτοι ἐμμονὴν εἰς τὸ συναίσθημα καὶ δυσθυμίαν τινὰ διὰ τὴν περὶ ἡμᾶς κακὴν πραγματικότητα· ἐκ τρίτου τὰς καλὰς πτυχὰς τῶν «αἰματωδῶν» γνωρισμάτων, ἥτοι ἰσχὺν ἐν τῷ συναισθάνεσθαι μετὰ αἰσιοδοξίας καὶ τέλος τὰ προτερήματα τῆς «φλεγματικῆς» στάσεως, ἥτοι τῆς ἀπαθείας ἔναντι τῶν ἀντιξίων ἐξωτερικῶν γεγονότων.

Ἄλλ' ἐὰν τὸ αἴτημα τοῦτο περὶ τῆς ἐναρμονίσεως τῶν τεσσάρων αὐτῶν στοιχείων εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῆ πλήρως διὰ τῆς θύραθεν ἀνθρωποκεντρικῆς μορφωτικῆς προσπαθείας, τοῦτο δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ πληρέστατα καὶ κατὰ τὸν ἰδεωδέστερον τρόπον διὰ τῆς μορφωτικῆς ἐπιδράσεως τῆς λατρείας, ἥτις φέρει εἰς ἐπαφὴν τὸν ἄνθρωπον μετὰ τῆς θείας Χάριτος.

Τοιοιουτρόπως ἡ «χολερικὴ» ἰσχυροποίησις καὶ σταθερότης τῆς βουλήσεως ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ ὑπὸ τῆς λατρείας δημιουργουμένου ἰσχυροτάτου συμπλέγματος βουλητικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων. Ἡ διὰ τῆς λατρείας ἐπιτυγχανομένη συμ-

μετοχή ἡμῶν εἰς τὸν μυστικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μεταδίδει εἰς ἡμᾶς τὴν ζωτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἥτις εἶναι ἰσχυρὰ δύναμις, προσανατολίζουσα καὶ οἶονεὶ ἔλκουσα τὴν βούλησιν πρὸς τὸν Θεὸν δι' ἐσωτερικῆς τέρψεως καὶ «ζωοῦσα, καθαίρουσα, ὑψοῦσα, λαμπρύνουσα» καὶ «δυναμοῦσα» τὴν ψυχὴν.

Ἐπειτα τὸ καλὸν «μελαγχολικόν» στοιχεῖον καλλιεργεῖται ποικιλοτρόπως διὰ τῆς λατρείας. Πρῶτον τὸ συναίσθημα τῆς βεβηλότητος καὶ τοῦ αὐτομηδενισμοῦ, ὅπερ διαποτίζει τοὺς ὑπερόχους ὕμνους τῶν ὀρθοδόξων ὕμνογράφων· δεύτερον ἡ διαποτίζουσα τὰ λειτουργικὰ κείμενα πρόσκλησις πρὸς μετάνοιαν, ἥτις προϋποθέτει τὸ κατὰ Θεὸν πένθος καὶ τὴν κατὰ Θεὸν λύπην, καὶ τρίτον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἀνικανοποίητον, ὅπερ γεννᾷ τὴν διήκουσαν διὰ τῶν λειτουργικῶν κειμένων νοσταλγίαν τοῦ ἀπολεσθέντος παραδείσου καὶ τῆς δόξης τοῦ οὐρανοῦ—πάντα ταῦτα δημιουργοῦν τὴν λεπτὴν ἐκείνην μελαγχολίαν, τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος, ὅταν ἔγραφεν: «Διὰ Σέ, ὦ Θεέ, μᾶς ἐδημιούργησες· δι' αὐτὸ εἶναι ἀνήσυχος ἡ καρδιά ἡμῶν μέχρις ὅτου ἀναπαυθῆ εἰς Σέ».

Τὸ «αἰματωθεῖς» ἐξ ἄλλου στοιχεῖον ἱκανοποιεῖται ἔνθεν μὲν διὰ τοῦ συναισθηματικοῦ πλοῦτου, ὅστις δημιουργεῖται ἐν ἡμῖν διὰ τῆς βιώσεως τῶν διαφορῶν ἀξιῶν, ἐτέρωθεν δὲ διὰ τῆς αἰσιοδοξίας, τὴν ὁποίαν προσφέρει εἰς ἡμᾶς ἢ μετὰ τοῦ Χριστοῦ μυστικὴ ἔνωσις. Ἡ ψυχὴ τοῦ πραγματικοῦ Χριστιανοῦ πληροῦται διὰ τῆς βαθείας καὶ ἀδιαταράχτου ἐσωτερικῆς «εἰρήνης τοῦ Θεοῦ», ἥτις «ὑπερέχουσα πάντα νοῦν», «φρουρεῖ τὰς καρδίας καὶ τὰ νοήματα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ», καὶ διὰ τῆς μετ' αὐτῆς στενώτατα συνδεομένης ἀληθοῦς καὶ μονίμου χαρᾶς. Ὁ Χριστιανὸς «χαίρει ἐν Κυρίῳ πάντοτε» (Φιλιπ. δ', 4).

Τέλος τὰ καλὰ «φλεγματικὰ» στοιχεῖα δημιουργοῦνται ὑπὸ τῆς λατρείας οὐχὶ διὰ μιᾶς τυχὸν ἀρνήσεως τῆς πραγματικότητος τοῦ πόνου ἢ τοῦ προβλήματος τῆς Θεοδικίας ἢ διὰ μιᾶς στωϊκῆς ἢ «φακιρικῆς» ἀπαθείας ἐναντι τῶν ἀντιξοοτήτων τῆς ζωῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς βιώσεως τῆς διαποτιζούσης τὴν λατρείαν ιδέας, ὅτι τοῦ Σταυρωσίμου Πάσχα ἔπεται τὸ Ἀναστάσιμον Πάσχα. Πρὸς τούτοις τὸ φλεγματικὸν στοιχεῖον καλλιεργεῖται

διὰ πλείστων σκέψεων καὶ ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι συντελοῦν εἰς τὸ νὰ ἀντιμετωπίζουσι οἱ Χριστιανοὶ νικηφόρως τὸν πόνον καὶ τὰς ἀντιξοότητας τῆς ζωῆς. Τοιαῦται λ.χ. σκέψεις καὶ ἰδέαι, τονιζόμεναι ὑπὸ τῶν λειτουργικῶν κειμένων, εἶναι αἱ ἑξῆς : α) Δέον νὰ ἔχωμεν «πνεῦμα ὑπομονῆς», διότι «ὡςπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός, οὕτως ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ Κυρίου» (Παροιμ. ιζ', 3). β') Ἡ πίστις εἰς τὴν καθ' ὅλου θείαν Πρόνοιαν καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ,—ὅστις εἶναι ὁ «γαλήνιος λιμὴν», «ἡ βοήθεια τῶν ἀβοηθήτων, ἡ ἐλπίς τῶν ἀπηλπισμένων, ὁ τῶν χειμαζομένων σωτήρ, ὁ τῶν πλεόντων λιμὴν, ὁ τῶν νοσοῦντων ἰατρός»—, συντελεῖ, ὥστε «μηδὲν» νὰ «μεριμνῶμεν», ἀλλ' «ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ἡμῶν» νὰ «γνωρίζωμεν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ «θαρροῦντες» νὰ λέγωμεν : «Ἐὰν γὰρ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι Σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ». γ') Ἐπειτα τὰ λειτουργικὰ κείμενα μεταδίδουσι τὴν πεποίθησιν, ὅτι καὶ ἡ Θεοτόκος διὰ τῆς μεσιτείας αὐτῆς εἶναι «τῶν θλιβομένων ἡ χαρά, Χριστιανῶν ἡ προστάτις», «προστασία καὶ σκέπη», «τῶν καταπονουμένων ὁ λιμὴν ὁ ἀχείμαστος», «λιμὴν θαλαττεύουσι καὶ ὄρμητῆριον ἐν τῷ πελάγει τῶν θλίψεων».

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ πέμπτος κατὰ σειράν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ «Εὐεργετινός» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» μέρος δεύτερον, καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικά Γραφεῖα. (Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΑ

Εἶναι πράγμα θαυμαστό, ὅτι ξαρμάτῳτι καὶ μὲ γυμνὸν τὸ σῶμά τους οἱ Ἀπόστολοι τᾶβαζαν κί ἀντιμαχοῦσαν πρὸς ὠπλισμένους καὶ πρὸς ἄρχοντες, πού εἶχανε τὴ δύναμη νὰ τοὺς βλάψουνε. Ἄπραγοι, ἀπλοϊκοὶ καὶ χωρὶς ρητορικὴν ἱκανότητα, ἀντιλογοῦσαν κί ἀντιπολεμοῦσαν μὲ γόητες τοῦ λόγου, μὲ λαοπλάνους, μὲ σοφιστές, μὲ ρήτορες καὶ μὲ πλῆθος ἀπὸ φιλοσόφους, πού εἶχανε κατασαπίσει μέσα στὴν Ἀκαδημία καὶ σὲ Περιπατητικὲς Σχολές. Κί αὐτός, πού δουλειά του ἦτανε νὰ ψαρεύη στὶς λίμνες, τόσο πολὺ τοὺς ἐπιβλήθηκε, σὰν νᾶτανε θαρρεῖς ὁ ἀγώνας του μὲ ψάρια πού δὲν ἔχουνε φωνή. Καὶ τόσο πολὺ τοὺς ὑπερέρησε, λές καὶ ἦτανε πραγματικὸς ψαροκυνηγός.

Κί ὁ μὲν Πλάτωνας, πού τόσα πολλὰ ἐφλυάρησε, ἔχει σωπάσει. Αὐτὸς ὁμως ἐξακολουθεῖ νὰ μιλῇ. Κί ὄχι μονάχα στοὺς δικούς του, ἀλλὰ καὶ στοὺς Πάρθους, καὶ στοὺς Μήδους, καὶ στοὺς Ἑλαμίτες, καὶ στὴν Ἰνδία καὶ σ' ὅλον τὸν κόσμον κί ὡς τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης. Ποῦ εἶναι λοιπὸν τώρα ἡ φύσα τῆς Ἑλλάδος; πού εἶναι ἡ φήμη τῶν Ἀθηνῶν, πού εἶναι οἱ φλυαρίες τῶν φιλοσόφων; Ὁ Γαλιλαῖος, ὁ χωριάτης, ὁ γεννημένος στὴ Βηθσαϊδᾶ, τοὺς ἐνίκησεν ὅλους ἐκείνους. Καὶ θέλω νὰ μοῦ εἰπῆτε, δὲν αισθάνεσθε ντροπὴ στ' ἄκουσμα τῆς πατρίδας αὐτοῦ πού σᾶς ἔχει νικήσει; Κί ἂν ἀκούσετε καὶ τ' ὄνομά του, καὶ πῶς τὸν ἔλεγαν Κηφᾶ, τότε θὰ ντραπῆτε πολὺ περισσότερο καὶ θὰ κρυφθῆτε. Κί αὐτὸ εἶναι πού σᾶς κατέστρεψε: ὅτι δηλαδὴ νομίζετε πῶς σᾶς φέρνει ντροπὴ τ' ὄνομα αὐτό· κί ὅτι δόξα νομίζεται τὴν εὐγλωττία· καὶ ντροπὴ τὸ νὰ μὴ ξέρη καὶ νὰ ρητορεύη. Δὲν ἀκολουθήσατε τὸ σωστὸ δρόμο. Ἀλλὰ ἀφήνοντας τὴ βασιλικὴ στράτα πήρατε τὴν κακοστριά, τὴν ἀνώμαλη, τὴν ἀνηφορικὴ καὶ τὴ δύσκολη. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐφθάσατε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

* * *

Τί λοιπὸν κατῶρθωσεν ὁ Χριστός, πού δὲν ἦτανε σύμφωνος μὲ τὸν Πλάτωνα κί ἀντίδρομος στὸν Πυθαγόρα; Τὸ ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Πέτρου ἦτανε πολὺ περισσότερο φιλοσοφημένη ἀπὸ τὴ ψυχὴ ἐκείνων. Γιατὶ αὐτοὶ μὲν στάθησαν ἀληθινὰ παιδιὰ, πού ἀπὸ ματαιοδοξία δὲν ἐσταματήσανε πουθενὰ κί ἀσχοληθήκανε μὲ τὰ πάντα. Αὐτὸς ὁμως στάθηκε πραγματικὸς φιλόσοφος καὶ δεκτικὸς τῆ θείας χάριτος. Κί ἂν γελάς πού τ' ἀκούεις αὐτά, δὲν τὸ βρίσκω διόλου παράδοξο. Ἐπειδὴ κί ἐκείνοι τότε

γελούσανε· καὶ λέγανε πὼς παραήπιε μουστία. Ὅταν ὁμως κατόπιεν ἐπάθανε τὶς πικρὲς ἐκεῖνες καὶ φοβερῶτατες συμφορές, ὅταν εἶδανε τὴν ἀγία πόλιν νὰ ἐρειπώνεται καὶ νὰ τὴν τρώῃ ἡ φωτιά καὶ νὰ σωριάζονται τὰ τεῖχη της, κ' ὅλες τὶς ἄλλες φοβερῶτατες ἐκεῖνες πολεμικὲς βακχεῖες ποὺ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὶς παραστήσῃ μὲ λόγια, δὲν γελούσανε πλέον.

Παρόμοια δὲν θὰ γελᾶτε καὶ σεῖς τότες, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς Κρίσης, κ' ἀνάψουν οἱ φωτιᾶς τῆς Κόλασης. Ἄλλὰ γιατί νὰ μιλῶ γιὰ τὰ μελλούμενα; Θέλετε νὰ σᾶς δείξω, ποιοὺς ἦτανε ὁ Πέτρος καὶ ποιοὺς ὁ Πλάτωνας; Ἄς ἐξετάσουμε, ἂν συμφωνῆτε, τὰ ἦθη τους κ' ἄς ἰδοῦμε, μὲ τί καταγίνηκεν ὁ καθένας τους. Ἐκεῖνος μὲν λοιπόν, πέρασεν ὅλη του τὴ ζωὴ, μὲ τὸ νὰ καταπιάνεται μ' ἀνώφελα κ' ἄχρηστα δόγματα. Γιατὶ τί κέρδος ἔχομε ἂν μάθωμε πὼς ἡ ψυχὴ τοῦ φιλοσόφου μεταμορφώνεται σὲ μύγα; Καὶ πραγματικὰ μύγα θᾶτανε· ποὺ ὁμως δὲν μεταμορφώθηκε, παρὰ κάθησε ἐπάνω στὴν ψυχὴ τοῦ Πλάτωνα. Ἄπο ποῦ τοῦ ἤλθε νὰ φλυαρῇ τέτοια πράγματα; Δὲν εἶναι αὐτὰ τέλειες μωρολογίαι; Ἦτανε ὁ ἄνθρωπος γεμάτος ἀπὸ φύσα κ' ἐξήλθευε τοὺς πάντες. Καὶ σὰν νὰ τῶχε τάμα, νὰ μὴν εἶδῃ τίποτα σωστὸ καὶ χρήσιμο, οὔτε σὰν γνώμη δικὴ του οὔτε σὰν ἀλλουνοῦ, παραδέχθηκε τὴν μετεμψύχωση, ποὺ ἦτανε ἀλλουνοῦ ἰδέα· καὶ παρουσίασε σὰν δικὴ του τὴν Πολιτεία, ποὺ μέσα σ' αὐτὴν ἐνομοθέτησε, τὰ ὅσα αἰσχροτάτα ἀναφέρει.

* * *

Κοινές, λέει, ἄς εἶναι οἱ γυναῖκες· κ' ἄς γυμνάζονται, ὀλόγυμα τὰ κορίτσια ἐμπρὸς στὰ μάτια τῶν ἑραστῶν· κ' ἄς εἶναι καὶ οἱ πατεράδες κοινοί· καὶ τὰ παιδιὰ ποὺ γεννιοῦνται κοινά. Δὲν ὑπερβαίνουν αὐτὰ κάθε παραλογισμό καὶ κάθε κουφιοκεφαλιά;

Κι' αὐτὰ μὲν εἶναι τὰ ὅσα ἐδογματίζεν ἐκεῖνος. Ἐδῶ ὁμως δὲν κάνει κοινούς τοὺς Πατέρες ἡ Φύση, ἀλλὰ ἡ φιλοσοφία τοῦ Πέτρου ποὺ τ' ἀναιροῦσεν ὅλα ἐκεῖνα. Γιατὶ τίποτα ἄλλο δὲν ἔκανεν ἐκεῖνος, παρὰ ν' ἀγνοῆ ὅλως διόλου τὸν πραγματικὸν μαρ Πατέρα· καὶ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν ἀνύπαρκτο. Κι' ἔρριχνε τὴν ψυχὴ σὲ παραζάλη καὶ σὲ σύγχυση. Ἄς μεταχειρισώσαστε, λέει, ἐλεύθερα κ' ἄφοβα τὶς γυναῖκες ὅλοι. Καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο δὲν ἐξετάζω τὰ φαντασιοκοπήματα τῶν ποιητῶν· γιὰ νὰ μὴ μοῦ εἰπῇ κανεὶς, ὅτι καταγίνομαι μὲ παραμύθια, ἀλλὰ σᾶς ἀναφέρω αὐτὰ, ποὺ εἶναι πολὺ περισσότερο καταγέλαστα ἀπὸ ἐκεῖνα.

* * *

Δὲν ἀποτολήσανε ν' ἀραδιάσουνε τέτοιαις τερατολογίαις

οἱ ποιητές! Ὁ κορυφαῖος ὁμως ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους, ὅπως τὸν ἐπίστευαν ὅλοι, φορτῶνει καὶ ντύνει τὶς γυναῖκες μὲ ὄπλα, καὶ μὲ περικεφαλαῖες, καὶ μὲ περικνημίδες· καὶ ἰσχυρίζεται πὼς τὸ ἀνθρώπινο γένος δὲν ἔχει καμμιά ἀπολύτως διαφορά ἀπὸ τὰ σκυλλιά. Κι' ἐπειδὴ ὁ σκύλλος καὶ ἡ σκύλλα σμίγουν ἐλεύθερα, ὡς εἶναι, λέει, κοινὲς οἱ γυναῖκες, κι' ὡς ἀναποδογυρίσουμε τὰ πάντα. Γιατί, μὲ τὸν ἴδιο πάντα τρόπον ἐσπούδασεν ὁ διάβολος νὰ φανερώσῃ, πὼς δὲν εἶναι διόλου ἀνώτερο τὸ γένος μας ἀπὸ τ' ἄλογα ζῶα. Ἀφοῦ καὶ κάποιοι ἄλλοι κατήντησαν σὲ τέτοια παραλόγιαση, ὥστε νὰ διακηρύξουνε, πὼς εἶναι καὶ τ' ἄλογα ζῶα λογικά. Καὶ κυττάζετε νὰ ἰδῆτε πὼς ἀπομώρανε καὶ πὼς ἐκυριάρχησε ποικιλότητος στὶς ψυχὲς τους! Οἱ μὲν κορυφαῖοι τοὺς εἶπανε, πὼς ἡ ψυχὴ μας μεταμορφώνεται σὲ μύγες, καὶ σὲ σκυλλιά καὶ σ' ἄλογα ζῶα. Οἱ δὲ μεταγενέστεροί τοὺς, ἐπειδὴ ντραπήκανε γι' αὐτό, ξέπεσαν σ' ἄλλη καταισχύνῃ· καὶ εἶπανε πὼς τ' ἄλογα ζῶα ἔχουνε κι' αὐτὰ λογικὴ κι' ἐπιστήμη· κι' ἀγωνισθήκανε ν' ἀποδείξουν, πὼς τὰ πλάσματα, ποὺ τ' ἄπλασε γιὰ μᾶς ὁ καλὸς Θεός, εἶναι καλύτερά μας.

* *

Κι' ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ λένε, πὼς ἔχουνε κι' αὐτὰ προγνωστικὸ κι' εὐσέβεια. Ὁ κόρακας, λένε, καὶ ἡ κουρούνα γνωρίζουνε τὸν Θεό· κι' ἔχουνε τὸ προφητικὸ χάρισμα καὶ προφητεύουνε τὰ μελλούμενα· κι' ἔχουνε κι' αὐτὰ δικαιοσύνη καὶ νόμους· καὶ κατὰ τὸν Πλάτωνα ὁ σκύλλος διακρίνεται ἀνάμεσα τοὺς.

Δὲν πιστεύετε μήπως σ' αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω; Μὲ τὸ δίκηο σας, γιατί ἔχετε ἀνατραφῆ μὲ σωστὰ δόγματα. Γιατί κι' ἂν μεγαλώσῃ κανεὶς μὲ τέτοια τροφή, καὶ πάλι δὲν θὰ τὸ πιστεῦε πὼς ὑπάρχουνε ἄνθρωποι ποὺ μποροῦνε νὰ γεύωνται εὐχάριστα τὶς κοπριές. Ὅταν λοιπὸν τοὺς λέμε ὅτι αὐτὰ εἶναι παραμύθια καὶ παραλογισμοὶ μᾶς λένε: Δὲν ἐκαταλάβετε. Ποτέ μας ὡς μὴ καταλάβωμε τὶς τέτοιες σας γελοιοτήτες. Καὶ πάρα πολὺ μάλιστα· γιατί δὲν χρειάζεται νάχη κανεὶς μεγάλο μυαλό, γιὰ νὰ καταλάβῃ σὲ τί ἀποβλέπει ἡ τόση ἀσέβεια καὶ σύγχυση.

* *

Μήπως μιλεῖτε κορακίστικα, ὡ ἀνόητοι, ὅπως τὰ παιδιά; Γιατί πραγματικὰ εἴστε παιδιά, ὅπως ἐκεῖνα. Ὁ Πέτρος ὁμως δὲν εἶπε τίποτα τέτοιο· παρὰ μᾶς ἀφῆκε φωνή, ποὺ σὰν κάποιον δυνατὸ φῶς ποὺ λάμπει μέσα στὸ πηχτὸ σκοτάδι, σκόρπισε τὴν καταχνιά τῆς Οἰκουμένης. Ἀλλὰ πῶς, διαμορφώθηκε τὸ ἦθός του τόσον ἤμερο; Πῶς, τόσο καλωσυνάτο; πῶς, ἦτανε ἀπαλλαγμένους ἀπὸ κάθε τέτοιαν ἀστήρικτη γνώμη; πῶς ὅλως

διόλου υπερηφάνευτος ἐκύτταζε τὸν οὐρανό· κι' αὐτὸ ἐνῶ εἶχε τὴν δύναμη ν' ἀνασταίνῃ νεκρούς; Ἐὰν κατώρθωνε-ἔστω καὶ μὲ τὴν φαντασία του κάτι τέτοιο κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀνόητους αὐτοὺς, δὲν θὰ ζητοῦσεν ἀμέσως νὰ τοῦ κτίσουν ναὸ καὶ νὰ τὸν λογιᾶσουν σὰν ἰσόθεο; Γιατὶ τέτοια φαντασιοκοπήματα ἔχουν αὐτοὶ πάντα τους, γιὰ πράγματα ποὺ δὲν ἔχουνε ὑπόσταση. Γιατὶ πῶς ξεφύτρωσεν ἡ Ἀθηνᾶ κι' ὁ Ἀπόλλωνας καὶ ἡ Ἥρα; Εἶναι γι' αὐτοὺς γένη δαιμονικά. Καὶ ὑπῆρξε μάλιστα κάποιος βασιληᾶς τους, ποὺ ἐπιδίωξε νὰ σκοτωθῆ, γιὰ νὰ τὸν πιστεύουνε ἰσόθεο.

* * *

Αὐτοὶ ὅμως δὲν ἔκαναν τὸ ἴδιο, ἀλλὰ τ' ἀντίθετο. Γιατί, ἄκουσε, τί ἔλεγαν, ὅταν ἐγιατρεύθηκεν ὁ χωλός. «Ἄνδρες Ἰσραηλίται, τί ἡμῖν προσέχετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν»; Ἰσραηλίτες γιατί μᾶς δίνεται μεγάλη σημασία, σὰν νᾶχωμε κατορθώσει, μὲ τὴ δική μας δύναμη ἢ μὲ τὴ δική μας εὐσέβεια τὸ νὰ περιπατήσῃ αὐτός; (Πραξ. γ' 12). «Καὶ ὑμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ἄνθρωποι». Κι' ἐμεῖς εἴμαστε ἄνθρωποι σὰν κι' ἐσᾶς (Πραξ. ιδ', 14). Ἀπὸ τὴν ἄλλην ὅμως μεριά πολὺς εἶναι ὁ τύφος, μεγάλη εἶναι ἡ ἀλαζονεία. Ὅλα γίνονται γιὰ τὶς τιμὲς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· τίποτα ἀπὸ φιλοσοφημένο στοχασμό. Κι' ὅταν γίνεται κάτι γιὰ τὴν δόξα μονάχα, τὰ πάντα μένουν ταπεινά. Γιατὶ κι' ἂν στολιζέται κανεὶς μ' ὅλες τὶς ἀρετὲς, δὲν κυβερνᾷ ὅμως καὶ δὲν ἐξουσιάζει τὸ συναίσθημα αὐτό, καὶ φεύγει ἀπὸ κάθε συνετὴ καὶ φρόνιμη ἐνέργεια, ἐπειδὴ κατέχεται ἀπὸ τὸ τυραννικώτερο κι' ἀπὸ τὸ αἰσχρότερο πάθος. Ἡ καταφρόνησις τῆς δοξομανίας εἶναι ἰκανὴ νὰ μᾶς διδάξῃ κάθε καλὸ καὶ ν' ἀποδιώξῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας κάθε ὀλέθριο πάθος. Γι' αὐτὸ σᾶς συμβουλεύω νὰ καταβάλλετε κάθε προσπάθεια, νὰ βγάλετε σύρριζα ἀπὸ τὰ βᾶθη σας τὸ πάθος αὐτό. Ἄλλοιῶτα δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ γίνετε εὐχάριστοι στὸ Θεὸ καὶ ν' ἀποσπάσετε τὴν εὐνοία τοῦ ἀκοίμητου ἐκείνου ματιοῦ. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀγωνιζώμαστε, ὥστε ν' ἀπολαβαίνωμε τὰ καλὰ τῆς ζωῆς καὶ νὰ μᾶς λουζῇ ἡ πνοὴ τοῦ οὐρανοῦ καὶ γιὰ νὰ μὴν δοκιμάσωμε στὴ ζωὴ μας αὐτὴν πίκρες μὰ καὶ γιὰ νὰ καταξιωθούμε τὰ μελλούμενα ἀγαθὰ.

(Ὁμιλία εἰς τὰς Πράξεις. Migne, τομ. Θ' σελ. 47).

Μετάφρ. Θ. Σ.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὰς φυλακάς.

Δυὸ ψυχικαὶ καταστάσεις μᾶς ἀπεικονίζονται ἐδῶ, πού κάθε μιὰ εἶναι καὶ μιὰ πραγματικότης. Αὐτὸ τὸ φαινόμενον, πού εἶναι καὶ ἓνα θαῦμα καὶ πού μόνον ἡ Ἁγία Γραφή ἔχει τὴ δύναμη νὰ τὸ κάμῃ, εἶναι ἓνα παγκόσμιον γεγονός, πού τὸ βλέπουμε κάθε μέρα στοὺς ἀτομικοὺς πειραματισμοὺς, ἀλλὰ καὶ τὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου σ' ὅλο τὸ κόσμον διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Εἶναι τὸ θαῦμα τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀγιασμοῦ ψυχῶν. Εὐτυχῆς ὅποιος ἐπειραματίσθη τὴ ζωὴ αὐτῆ. Τὸ διαπιστώσαμε, γιὰ ν' ἀναφερθῶ στὸ πνευματικὸ τομέα μας, καὶ στὶς φυλακὰς, ἐκεῖ ὅπου ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ Μυστηριακὴ χάρις βρῆκε δεχτικὰς ψυχὰς καὶ «καρδιὰς πού ἀνοιξε ὁ Θεὸς» γιὰ νὰ πειραματισθοῦν τὰ δῶρα τῆς χάριτος. Τὰ κατωτέρω δημοσιεύμενα εἶναι μιὰ ἀπόδειξις τῆς πραγματικότητος αὐτῆς.

Ἐχει ἰδιαιτέρη σημασία ἐδῶ τὸ γεγονός, ὅτι ἀναγεννηθεὶς κρατούμενος, μεταχθεὶς στὴν ἐν λόγῳ φυλακὴν, ἐδημιούργησε τὸν πρῶτον πνευματικὸν πυρῆνα, γιατί, ὅπως καὶ ἄλλοτε γράψαμε, ἀνεδείχθησαν στελεχῆ πνευματικὰ καὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κρατούμενους πού ἐχρησιμοποιήθησαν στοὺς ὁμίλους, πού ἦτο ἐπόμενον ν' ἀσκήσουν μεγαλύτερη ἐπίδρασι στοὺς ὁμοιοπαθεῖς των. Σ' αὐτοὺς πού ἐχορτάσθησαν ἀπὸ τὴ πνευματικὴ τροφή τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς βρῆκαν ἐφαρμογὴ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ: «Ὁ λόγος μου δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς ἐμὲ κενὸς καὶ θέλει ἐκτελεσθῆ τὸ θέλημά μου καὶ θέλει εὐδοθῆ εἰς ὅ,τι αὐτὸν ἀποστείλω» καὶ μετὶ σκέψεις αὐτῆς τῶν ρημάτων του «θὰ ἐξέλθωμεν ἐν χαρᾷ καὶ θὰ ὀδηγηθῶμεν ἐν εἰρήνῃ» (*Hc. νε' 11-12). Εἶναι αὐτὸ πού πρέπει νὰ λάβῃ χώραν σὲ κάθε ψυχὴ πού πρέπει νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασι τῆς ζωογόνου δυνάμεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἐδῶ κρατούμενος πού ἔγραψε τὰ κατωτέρω ἐξ ὀνόματος καὶ ἄλλων φωτισθέντων, ἦτο ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι κάποτε στὸ σκοτάδι μετὰ πλήρη ἄγνοια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ κατήντησε βαρυντοινίτης. Καὶ ὅμως ἐγίνε ἓνας ἀπὸ τοὺς καλοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ πάρῃ μετὰ τὸν καταρτισμὸ πού ἀπέκτησε καὶ ἐνεργὸ μέρος σὲ ὀργάνωσι ὁμίλου, μετὰ ἐκτιθέμενα θριαμβευτικὰ ἀποτελέσματα. Μήπως αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ δίδαγμα σ' ὅσους ἀμελοῦν καὶ δὲν καταπιάνονται καθόλου μετὰ τὴ Γραφή καὶ μάλιστα ἂν εἶναι ἀπὸ τοὺς ὑπεύθυνους πνευματικοὺς ἡγέτας, πού θὰ τοὺς μιμηθῇ καὶ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, τὸ ποιμνιὸν τους; Μὴ ἰσχυρισθῆς ὅτι δὲν ἔχεις τὸν καιρὸ νὰ τὸ κάμῃς αὐτό. Δὲν χωρεῖ καμμιὰ

δικαιολογία. Ἀφοῦ τὸ θέλει ὁ Θεός, τὸ διατάσσει ὁ Σωτῆρας καὶ Κύριός μας, θὰ κάνης παρακοή ἂν δὲν ὑπακούσης καὶ δὲν συμμορφωθῆς καὶ πρὸς τὴ θεία αὐτὴ ἐντολή. Πρέπει δηλαδή νὰ κάμης καθημερινὸ ἔργο τῆ μελέτῃ ὀλίγων σελίδων ἀπὸ τῆ Γραφῆ σου καὶ ἂν θέλῃς λαμβάνοντας ἀφορμὴ καὶ ἀπὸ ὅσα ἐδῶ—στὸ ἔγκριτο καὶ φιλόξενο Ἐκκλησιαστικὸ ἔντυπο—δημοσιεύονται βιβλικὰ θέματα.

Ἰδιαίτερος μᾶς συγκινεῖ ἡ ἔκκλησις ποῦ ἀπευθύνουν ἐδῶ οἱ ἀναγεννηθέντες πρὸς τοὺς συγκρατούμενους των γιὰ νὰ μετανοήσουν καὶ πιστεῦσουν καὶ ἀπολαύσουν καὶ αὐτοὶ τὴ χαρὰ τῆς σωτηρίας ἢ ὅπως γράφουν «τὴ πίστι, τὴ χαρὰ, ἐλπίδα καὶ ἀγάπη». Ἐκκλησιῶν ποῦ ἀπευθύνεται σὲ κάθε ἄνθρωπον, ποῦ καλεῖται νὰ δώσει, ἂν δὲν τῶκαμε ἀκόμα, τὴ καρδιά του στὸ Χριστό, ἂν ἐπιθυμῇ τὴν παντοτεινὴ εὐτυχία του. Στὸ Χριστὸ ποῦ εἶναι «ἡ Ζωὴ» θὰ βρῆ καὶ θὰ λάβῃ τὴ ζωὴ, ὅπως τὴν πῆραν καὶ αὐτοὶ ἐδῶ ποῦ κάνουν τὴν ἔκκλησιν. «Ὁ χριστιανισμὸς, ἔλεγε κάποιος ἱεραπόστολος, δὲν εἶναι διδασκαλία εἶναι ζωὴ». Ἡ καλλίτερα εἶναι μία διδασκαλία γιὰ νὰ εἶναι ζωὴ. Εἶναι ἓνα φῶς, ἀλλὰ φῶς ζωῆς. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν διαδίδεται ὅπως διαδίδεται ἓνα σύστημα φιλοσοφικόν, ἀλλὰ μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον μεταβιβάζεται ἡ ζωὴ. Καὶ ἡ ζωὴ πηγάζει μόνον ἀπὸ τὴν ζωὴν. Εἰς ζωντανὸς θὰ γεννηθῇ ἀπὸ ἄλλον ἐπίσης ζῶντα». Κι ὁ «Ζῶν» δὲ εἶναι ὁ Χριστὸς (Ἀποκ. α' 18). Ὁ Ἄγ. Συμεὼν σχετικὰ γράφει: «Καθὼς εἰς τὸ κορμὶ δὲν ἐνεργοῦν τὴν ὑγείαν τὰ γράμματα τῆς ἱατρικῆς τέχνης, ἀλλὰ ἡ δύναμις τῶν ἱατρικῶν ποῦ εἶναι γραμμένα, ἔτσι καὶ εἰς τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς δὲν ἐνεργοῦν τὴν τελείαν σωτηρίαν τὰ γράμματα τῆς θείας Γραφῆς, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ, ποῦ εἶναι γραμμένος μέσα. Διότι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔρχεται μὲ τὸν λόγον ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Ὅτι ὅλη ἡ θεία Γραφή, Παλαιὰ καὶ Νέα, ὀδηγεῖ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὅπου εἶναι φυσικὰ ἄρρωστη εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡσάν ποῦ αὐτὸς μοναχὰ ἔγινε ἱατρὸς ψυχῶν καὶ σωμάτων».

Καὶ ἡ ἱατρεία αὐτὴ ἀπὸ τὸν Χριστόν, συνεχίζει ὁ Ἄγ. Συμεὼν, εἶναι «μία ἀλλοίωσις τῆς ψυχῆς ἀξιοθαύμαστος. Ὅτι ἀφοῦ ἱατρευθῇ ἡ ψυχὴ (ὅπου πίστευσε στὸ Χριστό), ὅλα ἐκεῖνα τὰ κακὰ, ὅπου εἶχε προητέρα ποθητὰ καὶ ἀγαθὰ, τὰ στοχάζεται διὰ βδελύγματα καὶ μιάσματα καὶ τὰ μισεῖ ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ της, ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἱατροῦ ποῦ τὴν ἰάτρευσε, διὰ τὸ ὅποιον καὶ εὐχαριστεῖ πολλὰ τὸν ἱατρὸν, καὶ τὸν κηρύττει εἰς ὅλους καὶ φωνάζει μεγαλοφώνως «αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου» (Λόγ. 5).

Καὶ ἡμεῖς ἐδῶ μὲ τις πολλὰς σελίδες καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἁγιογραφικῶν παραπομπῶν καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «πλειότερον καὶ κα-

Θαρώτερον φῶς...» δημοσιευμάτων μας, σ' αὐτὸ ἀποβλέπομεν καὶ εἶθε ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπὸς αὐτός.

Ἄρχ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΦΥΛΑΚΩΝ

«Τὸ Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζωοποιεῖ, ἡ σὰρξ δὲν ὠφελεῖ οὐδέν· οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους ἐγὼ λαλῶ πρὸς ἐσᾶς, Πνεῦμα εἶναι καὶ ζωὴ εἶναι».

(Ἰωάν. στ', 63)

«Καὶ θέλετε γνωρίσει τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια θέλει σᾶς ἐλευθερώσει».

(Ἰωάν. η', 32)

Εἷς ἓνα ἱστορικὸν κτίριον, ποὺ σήμερα χρησιμοποιεῖται ὡς φυλακὴ, ποὺ ἡ ἁμαρτία παρέσυρεν καὶ μᾶς στὸ δρόμο τῆς, γιὰ νὰ βρεθοῦμε καὶ μεῖς κλεισμένοι μέσα στὸ κτίριο αὐτό, πόσο γλυκὸ θάταν ἓνα χαμόγελο μέσα στὶς πονεμένες ψυχές μας. Ἄσυνειδήτως ἐστρέψαμε τὴν προσοχὴν μας στὰ πολιτικὰ νέα τῆς ἡμέρας, περιμένοντάς ἀπὸ ἐκεῖ τὴν σωτηρίαν μας. Ἐὰν τυχὸν πέρασε καμμιὰ ἐπιστολὴ ἀπ' τοὺς δικούς μας, ἀντὶ νὰ μᾶς δώσῃ κάποια παρηγοριά, μᾶς πικραίνει πιὸ πολὺ, καὶ τοῦτο γιὰτὶ ζωντανεῖς μέσα μας ἡ εἰκόνα τῶν προσφιλῶν μας προσώπων. Σὲ αὐτὴν τὴν ψυχικὴν κατάστασιν ποὺ βρισκόμεθα ὁ ἓνας κρατούμενος δὲν βλέπει τὸν ἄλλο μὲ καλὸ, ψυχρότης, μῖσος καὶ ἀφιβολία ὑπάρχει σ' ὅλους μας καὶ ὅλοι μαζί βλέπουμε σὰν ἄνστονδο ἐχθρὰ τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας. Τὴν ἡμέρα καὶ τὴν νύχτα ἡ ἀγωνία. Ἰδοὺ ἡ δυστυχία, ἡ θλιψίς, ὁ πόνος καὶ ἡ συμφορὰ ἔχουν σκορπισθῆ στῆς φυλακῆς μας τὸν χῶρον.

Μιὰ ἡμέρα ἀκούονται ψίθυροι ἀγανακτήσεως ἐναντίον ἐνὸς κρατουμένου, ποὺ εἶχεν ἔλθει τὰς ἡμέρας ἐκείνας καὶ εἶχε φέρει μαζί του ὀλίγα χριστιανικὰ βιβλία, καὶ ἐκινεῖτο προπαρασκευαστικῶς διὰ τὴν ὀργάνωσιν Χριστιανικοῦ Ὁμίλου εἰς τὴν φυλακὴν μας. Ἐνα μέρος, ἔλεγε, δὲν μᾶς ἀφίνει ἡσύχους, ἄλλοι, τὸν πολυμαθῆ θέλει νὰ μᾶς κἀνῃ, καὶ ἄλλοι νὰ πᾶνε νὰ κἀνουν χριστιανούς τοὺς μνητυτάς, τοὺς μάρτυρας, καὶ Δικαστὰς ποὺ τοὺς ἔβαλαν στῆ φυλακὴ. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς κινεῖται δραστηρίως γεμάτος πίστιν προχωρεῖ μὲ πλήρη βεβαιότητα διὰ τὸν τελικὸν θρίαμβον. Ναι θρίαμβον καὶ τὸν ὁποῖον καὶ ἐπραγματοποίησε, γιὰ νὰ χαρίσῃ σὲ μᾶς τὴν ψυχικὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν στῆ σκοτεινιασμένη φυλακὴ μας, ποὺ σήμερα ξεχνύεται μιὰ πηγὴ ἀκένωτου χαρᾶς. (Ἰωάν. δ' 14). Πίστις, χαρὰ, ἐλπίδα καὶ Ἀγάπη, ποὺ ἐκπηγάζουσιν ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς Ἀληθείας, ἥτις μᾶς ἀπεκαλύφθη καὶ γνωρίσαμε τὸ πᾶν. (Ἰωάν. ιδ', Ἰακ. α' 7).

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γνωρίσαμε ὅτι ἡ αἰτία τῶν δεινῶν τῆς φυλακῆς μας δὲν εἶναι οἱ μνηστὰί μας, οὔτε οἱ μάρτυρες, ἀλλ' οὔτε καὶ οἱ Δικασταί, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία (Ρωμ. ζ' 21, Ἰακ. α' 15). Γνωρίσαμε ὅτι ἡ δυστυχία, ὁ πόνος καὶ ἡ θλίψις, πού σκέπαζαν τὶς καρδιές μας, ἦτο ἀπόρροια τοῦ ὅτι ψυχικῶς εἴμεθα Νεκροὶ (Γαλ. ε' 19, Ρωμ. ε' 12, Ματθ. η' 22). Γνωρίσαμε ὅτι ὅπου ὑπάρχει Πνεῦμα Θεοῦ, ἐκεῖ Ζωή, Ἐλευθερία, Πλοῦτος, Χαρά, Εὐρήνη καὶ Ἀγάπη: (Β' Κορ. γ' 17, Γαλ. ε' 22, Ρωμ. η' 14. Ἐφεσ. ε' 9).

“Ὅλα αὐτὰ τὰ γνωρίσαμε ὅταν μελετήσαμε τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, πού περιέχεται στὸ θεοδώρητο βιβλίον πού ὀνομάζεται ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ. (Β' Τιμ. γ' 16—17, Ἐβρ. α' 1). Ἡ Ἀγία Γραφή ὅταν κυκλοφόρησε στὴ φυλακὴ μας, διεσκόρπισε τὸ βαθὺ σκοτάδι, πού σκέπαζε τὰς ψυχὰς μας, καὶ τὶς κατέστησε κατὰ πάντα φωτεινάς. (Ρωμ. α' 16, Ἰωαν. η' 12, α' 9. Ρωμ. η' 2).

Ὁ Σταυρὸς τοῦ Γολγοθᾶ πού εἶναι τὸ κέντρον τῆς Ἀγίας Γραφῆς, μᾶς κάνει νὰ μὴ ἀνησυχοῦμε διόλου διὰ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ παρελθόντος, διότι ὄλην τὴν ἐνοχὴν μᾶς τὴν ἐξεπλήρωσε ἡ Σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ μας. (Κολ. β' 13—14. Ἐφ. β' 13, Α' Πέτρ. α' 18—19, Ἀποκ. α' 5). Μὲ τὴν βοήθειαν τῆς θείας χάριτος εἴμεθα νέοι κατὰ πάντα, μὲ νέαν καρδίαν φωτισμένην, νέας ἀρχάς, νέας σκέψεις νέας ἐπιδιώξεις, νέους δρόμους (Β' Κορ. ε' 17, Ἰωαν. ιγ' 15, ιδ' 6, Ρωμ. ε' 20).

Εἴμεθα εὐτυχεῖς πού βρεθήκαμε στὴ φυλακὴ, ὅπου μᾶς ἀπεκαλύφθη ἡ ἀλήθεια, ἡ ὁποία μᾶς συνέδεσε μὲ τὸν ἄρρηκτον δεσμὸν τῆς Ἀγάπης καὶ εἴμεθα ἐνωμένοι τόσον στενά ὥστε εἴμεθα ὅλοι ὡς ἓνας ἄνθρωπος. (Α' Κορ. ιβ' 12—27. Ἰωαν. ιζ' 20—21. Πραξ. β' 44). Ὅλα αὐτὰ συνέβησαν ὅταν γνωρίσαμεν καὶ πιστεύσαμεν εἰς τὸ Μέγα Λυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ μας, πού ἔκαμε γιὰ μᾶς. (Ἦσ. νγ' 4—6. Ρωμ. δ' 25. Α' Κορ. ιε' 3—4, Κολ. γ' 1—4). Ἡ χριστιανικὴ κίνησις πού ἔγινε στὴ φυλακὴ μας, εἶναι ἡ εὐτυχεστέρα περίοδος τῆς ζωῆς μας, διότι εἰσῆλθομεν εἰς δρόμον κατὰ πάντα εὐτυχή, πού τὸ τέρμα του εἶναι μιὰ αἰωνία πανευτυχῆς χαρά. (Β' Τιμ. δ' 8. Ἀποκ. κα' 3—4. Α' Κορ. β' 9).

Οὕτω κάμνομεν θερμοτάτην ἔκκλησιν εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς συγκατατομένους ἀδελφούς μας, ὅπως καὶ ὑμεῖς καταγίνοσθε μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, διὰ νὰ γνωρισθῆτε τὸν Θεόν, τὸν ἑαυτὸν σας, τὸν κόσμον καὶ τοιοῦτοτρόπως θὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ θὰ εἰσέλθετε εἰς μέλλον ἀληθινόν, φωτεινόν καὶ ἔνδοξον!!! (Ρωμ. ζ' 22. Ἰακ. α' 25. Ἰωαν. ιζ' 24 Β'. Πέτρ. γ' 13 Κολ. α' 22).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ

“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

Β' ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

‘Η ἀλήθεια.

‘Η ἀλήθεια εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἐνάρετης ζωῆς.

Τὸ νὰ λήη κανεὶς τὴν ἀλήθεια εἶναι χρέος, πού τὸν χρεωστέϊ κάθε ἄνθρωπος καὶ στὸν ἑαυτὸ του καὶ στοὺς ἄλλους τριγύρω του· κι’ αὐτὸς πού λείει τὴν ἀλήθεια, πρῶτα τιμᾶ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ὕστερα τοὺς ἄλλους πού τὸν ἀκοῦνε.

Γιατὶ αὐτὸς πού λείει τὴν ἀλήθεια, ἀποδίνει τὴν ὀφειλόμενὴ τιμὴ στὸν ἀκροατὴ του, γιατί σὰν λογικὸ πλάσμα πού εἶναι κι’ αὐτὸς ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια. ‘Η ἀλήθεια στολίζει αὐτὸν πού τὴν λείει, σὰν κάποιον λαμπρὸ φῶρεμα, τὸν τελειοποιεῖ στὴν ἀρετὴ, γιατί πραγματικὰ εἶναι τελιοποιὸς τῆς ἀρετῆς, καὶ τὸν ἐξομοιώνει πρὸς τὸν Θεό, πού εἶναι ἡ ἀπόλυτὴ ἀλήθεια.

‘Αλήθεια εἶναι ἀκόμη ἡ βέβαιη κι’ ἀλάθευτὴ κατανόηση τοῦ ὄντος. ‘Αλήθεια εἶναι ὁ Θεός, γιατί αὐτὸς εἶναι φῶς, ἀλήθεια καὶ ζωὴ. Καὶ γι’ αὐτὸ γνῶση τῆς ἀλήθειας σημαίνει γνῶση τοῦ Θεοῦ, πού αὐτὸς εἶναι τὸ «ὄντως ὄν». Κι’ ἐκεῖνος πού λείει τὴν ἀλήθεια μένει στὸ Θεό, κι’ ὁ Θεὸς μένει σ’ αὐτόν.

‘Ο θεῖος Χρυσόστομος λέει: «Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ φανερώτερο καὶ δυνατώτερο ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, καθὼς καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ, ἀσθενικώτερο ἀπὸ τὸ ψέμμα. ‘Η ἀλήθεια στέκεται γυμνὴ ἐμπρὸς στὸν καθένα πού θέλει νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὴν ὁμορφίαν της· κι’ οὔτε νὰ κρύβεται θέλει, οὔτε φοβάται τίποτε, οὔτε καὶ τρέμει τίς ἐπιβουλές». Κι’ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρινὸς λέει γι’ αὐτὴν. «Μιὰ καὶ μοναδικὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὅπως καὶ μιὰ εἶναι καὶ ἡ ἀρετὴ στὴ δύναμή της».

‘Ενας εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀλήθειας, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Διὰ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ ὑψωνόμαστε πρὸς τὸν Πατέρα μας, τὸν ἅγιο Θεὸ καὶ γινόμαστε Υἱοὶ Θεοῦ. ‘Η ἀλήθεια μᾶς ὀδηγεῖ στὴν τέλεια καὶ στὴν ἄκραν ἀρετὴ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀρετῆς, ὅπως καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἐπιστήμη τῆς ἀλήθειας. ‘Η ἀλήθεια διατηρεῖ τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς μας κι’ αὐτὴ σώζει τὴν εὐψυχίαν μας καὶ τὴν ἠθικὴν μας ὑπόστασιν. ‘Η ἀλήθεια εἶναι ἔμφυτὴ γνῶση τοῦ θεοῦ καὶ πόθος τοῦ Θεοῦ φλογερὸς κι’ ἀδιάπτωτος.

Ὁ Θεοδώρητος λέει, πὼς ἡ ἀλήθεια τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων εἶναι γι' αὐτοὺς ποὺ θέλουνε νὰ ζοῦνε μ' εὐσέβεια, ὅτι καὶ τὸ θεμέλιο γιὰ τὰ σπίτια καὶ τὸ τιμόνι γιὰ τὰ πλοῖα. Τὴν ἀλήθεια μᾶς ζητᾷ ὁ Θεός· γιατί τὸ νὰ κάνωμε τὸ σωστὸ καὶ τὸ δίκαιο καὶ τὸ νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια εἶναι εὐαρεστότερα στὸ Θεὸ ἀπὸ τίς θυσίες κι' ἀπὸ τίς προσφορές. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ μεγάλη ἐντολὴ τοῦ Κυρίου μας. Καὶ ἀλήθεια, εἶναι, τὸ νὰ λὲς ναὶ ναὶ, καὶ ὄχι ὄχι· τὸ φῶς φῶς, καὶ τὸ σκοτάδι σκοτάδι. Ἡ δύναμη τῆς ἀλήθειας δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ καμμιὰ βοήθεια· ἀλλὰ κι' ἂν εἶναι ἀπροσμέτρητοι αὐτοὶ ποὺ σβύνουν τὸ φῶς της, αὐτὴ ὄχι μονάχα δὲν χάνεται, ἀλλὰ καὶ φαίνεται λαμπρότερη καὶ μ' αὐτοὺς ποὺ ἐπιχειροῦνε νὰ τὴν ἐπηρεάσουνε. Τίποτα δὲν εἶναι δυνατώτερον ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, καὶ πάντα καὶ παντοῦ αὐτὴ ἐπικρατεῖ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὠραία, σὰν πλάσμα καὶ σὰν κόρη τ' οὐρανοῦ· ἡ χάρις της μαγεύει καὶ ἡ εἰκόνα της ὅπου παρουσιάζεται φαιδρύνει κάθε ψυχὴ. Ἐπάνω της λάμπει ἡ εὐγένεια, ἡ ἀπλότητα, ἡ ἀγαθότητα κι' ἡ εὐσέβεια. Ἡ ἀρετὴ τὴν καταστολίζει καὶ ἡ ἀγιότητα εἶναι χυμένη ἐπάνω της· κι' ὅλη ἀποπνέει μῦρα κι' εὐωδιά.

Εἰκόνα τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸς ποὺ λέει τὴν ἀλήθεια εἶναι ἄνθρωπος ἐνάρετος, τίμιος, χρηστός, ἀγαθός, ἔχει καθαρὴ καρδιὰ καὶ στὰ χεῖλη δὲν ἀνεβαίνει τὸ ψέμμα· δὲν εἶναι ὑποκριτὴς καὶ λέει πάντα, μὲ παρρησία καὶ μὲ θάρρος τὴν ἀλήθεια· δὲν παραμορφώνει τὴν ἀρετὴ, οὔτε καὶ ψευτίζει τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν τιμιότητα, ἀλλὰ εἶναι πάντα ἐνάρετος καὶ φρόνιμος κι' ἐπιδιώκει, μὲ δίκαιον τρόπο, τὸ δίκαιο.

Ὁ εἰλικρινὴς ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθεια κι' ἀγωνίζεται γι' αὐτὴν μέχρι θανάτου· καὶ ἡ καρδιά του τὴ νίκη της καὶ τὸν θρίαμβο τῆς ἀλήθειας πάντα της λαχταρᾷ. Ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος εἶναι εὐσεβὴς καὶ φοβᾷται τὸν Θεὸ καὶ φυλάσσει τὸν νόμο του. Ἐπάνω στὸ πρόσωπό του εἶναι ζωγραφισμένη ἡ ἀγαθότητα τῆς καρδιάς του. Σὰν δικαστὴς, δίνει τὸ δίκιο σ' αὐτὸν τοῦ τῶχει, κρίνει μὲ φόβο Θεοῦ κι' ἀναζητᾷ τὴν ἀλήθεια· ὅτι νὰ εἰπῆ, κι' ὅτι βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα του εἶναι δίκαιο καὶ νόμος τῆς ἀλήθειας· καὶ στὸ στόμα του καὶ στὰ χεῖλη του δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ, οὔτε μιὰ στιγμὴ τὸ ἄδικο. Καὶ ἡ συνείδησή του συμφωνεῖ μὲ τὰ λόγια του, καὶ ὁ λογισμὸς του εἶναι πάντα τίμιος καὶ σωστός. Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ζῆ μέσα του κι' ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ τὸν ὀδηγεῖ.

Ἴσοι εἶναι οἱ δρόμοι τῆς ζωῆς του, ἐμπρὸς στὰ μάτια τοῦ Κυρίου καὶ χαίρεται γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ λυπᾶται γιὰ τ' ἄδικο.

Ἡ ἀλήθεια τὸν διδάσκει νᾶναι σοβαρὸς καὶ συνετὸς καὶ γνωστικός. Ἡ ψυχὴ του εἶναι ἀγνή, δουλεύτρα τῆς ἀλήθειας καὶ μ' ἀνυπόκριτη φιλαδελφίαν ἐκδηλώνεται σὰν ἀγάπη πρὸς τὸν «πλησίον» του. Πολιτεύεται σὰν ἀληθινὸς χριστιανὸς, καὶ γίνεται «τύπος καὶ ὑπογραμμὸς» τῆς τελειότητος γιὰ ὅλους. Κι' ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος φανερώνεται σ' αὐτὸν μ' ἀπέραντη ἀγαθωσύνη καὶ δικαιοσύνη κι' ἀλήθεια. Καὶ ζωσμένος στὴν μέση του μετὰ τὴν ἀλήθεια καὶ ντυμένος μετὰ τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης ἔχει στὰ πόδια του φόρεμα τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Εἰρήνης καὶ κρατώντας στὰ χέρια του τὸ λάβαρο τῆς πίστεως καὶ τὴν «μάχαιραν τοῦ Πνεύματος», ἀγωνίζεται σὰν ἀληθινὸς στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ τὸν ἀγῶνα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπάνω στὴ γῆ, πού αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς του.

Ἔχει ζῆλο μ' ἐπίγνωση καὶ δουλεύει γιὰ τὴν ἀλήθεια, μετὰ πνεῦμα πραότητος. Ζῆ κατὰ Θεόν, καὶ πολιτεύεται σὰν ἐλεημένος ἀπὸ τὸν Θεό. Καθετὶ πού κάνει, τὸ κάνει γιὰ νὰ δοξάζεται τ' ἅγιό του ὄνομα, γιὰ νὰ εὐχαριστῆ τὸν Θεὸ καὶ γιὰ νὰ βρῆσκῃ χάρη κοντά του. Τὰ μάτια τοῦ καθενὸς εἶναι στραμμένα σ' αὐτὸν καὶ ἡ φιλία του εἶναι χιλιοπόθητη ἀπὸ ὅλους. Εἶναι χριστιανὸς ὄχι ἐπιφανειακὰ καὶ μετὰ τὸ σχῆμα μονάχα, ἀλλὰ στὴν οὐσία καὶ στὸ φρόνημά του. Γνωρίζοντας τὴν κλήση του καὶ τὴν ἀποστολὴν του φροντίζει νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ καὶ νὰ τὴν κατοχυρώσῃ γιὰ νὰ γίνῃ τέλειος καὶ κληρονόμος τῆς οὐράνιας βασιλείας. Καὶ ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης τὸν περιμένει στὴν ἡμέρα τῆς ἀνταπόδοσης.

Τὸ ψέμμα. Καὶ εἰκόνα τοῦ ψεύτη.

Ψέμμα—ὅπως λέει ὁ Γρηγόριος Νύσσης—εἶναι κάποια φαντασία πού μᾶς ἔρχεται στὸ νοῦ καὶ πού μᾶς παριστᾷ σὰν ὑπαρκτὸ κάτι πού εἶναι ἀνυπαρκτό κι' ἀνυπόστατο. Τὸ ψέμμα εἶναι μιὰ πλάνη ἀπάτης.

Εἶναι γέννημα μιᾶς παραστρατισμένης ψυχῆς καὶ δημιουργία σκοτισμένου μυαλοῦ. Τὸ ψέμμα φανερώνει ἀποστασίαν ἀπὸ τὸν Θεό, πόλεμο πρὸς τὴν ἀλήθεια, κι' ἐχθρότητα πρὸς τὴν δικαιοσύνη. Τὸ ψέμμα εἶναι σκοτάδι, πού ξεχύνεται ἀπὸ τοὺς ὀλοσκότεινους κρυφῶνες τοῦ Ἄδη καὶ ζητᾷ νὰ σκεπάσῃ τὴν γῆ, γιὰ νὰ μὴν μπορῆ τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας νὰ φωτίξῃ καὶ νὰ προστατεῖ τὸν ἀνθρώπου.

Μαζεύει σύννεφα καὶ τὰ σωριάζει ἐπάνω στὸν ὀλοκάθαρο

τῆς ἀλήθειας οὐρανό· τὸ φῶς ὅμως τῆς ἀλήθειας τὰ διαλύνει καὶ τὰ σκορπίζει· καὶ ξαναφαίνεται λαμπρὸ καὶ παρήγορο. Τίποτα δὲν εἶναι ἀσθενικώτερο ἀπὸ τὸ ψέμμα, ὅπως τίποτα δὲν εἶναι ἰσχυρότερο ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

Ὁ Χρυσόστομος λέει· «ἡ ἀλήθεια εἶναι δυνατὴ, τὸ ψέμμα εἶναι ἀνῆμπορο· ἐκείνη, ὅποιον ν' ἀγγίξῃ, ἄς εἶναι, κι' ὅλως διόλου τυχαῖος κι' ἀσήμαντος, τὸν κάνει λαμπρὸ κι' ἐπίσημο· αὐτὸ δὲ καὶ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς δυνατοὺς τοὺς φανερώνει ἀδύνατους καὶ τοὺς εὐξεντελίζει». Ὁ δὲ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λέει· «Ἀπὸ φυσικοῦ του τὸ ψέμμα εἶναι ἀδύναμο καὶ χωρὶς ὑπόστασι· στολίζεται ὅμως μὲ χίλια δυὸ ψεύτικα στολίδια, ὅπως τὸ κάνουν τ' ἄσεμνα γύναια».

Κι' ὅπως ἡ ἀλήθεια εἶναι γνώση καὶ σοφία καὶ σύνεση, ἔτσι καὶ τὸ ψέμμα εἶναι ἄγνοια καὶ μωρία κι' ἀμαυλωσύνη. Τὸ ψέμμα γεννᾷ στενοχώριες καὶ θλίψεις κι' ἀναταραχὴ στὴ καρδιά· φέρνει κατασχύνῃ καὶ καταντροπιάζει αὐτοὺς πού τὸ φέρνουν ἐπάνω στὰ χεῖλη τους. Καὶ εἶναι πολύμορφο καὶ πολύτροπο καὶ ἡ ἀπάτη καὶ ὁ δόλος συγκατοικῶνε μαζί του καὶ ἡ ἄδικία καὶ ὁ φόνος εἶναι οἱ ἀκόλουθοί του. Καὶ ὄχι τὸ ναί, καὶ τὸ ναὶ ὄχι, τὸ φῶς σκοτάδι καὶ τὸ σκοτάδι φῶς, τὸ δίκαιο ἄδικο καὶ τ' ἄδικο δίκαιο, κι' ἀντιμάχεται πρὸς τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Τὸ ψέμμα φέρνει τὴν ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας τοῦ κακοῦ καὶ προκαλεῖ συμφορές· κι' ἐπειδὴ εἶναι ἀνυπόληπτο καὶ πανάθλιο τὸ μισοῦνε ὅλοι καὶ συχαίνονται νὰ βλέπουνε τὴν ἀποκρουστικὴν του ὄψιν καὶ τὸ ἀποστρέφονται σὰν τέκνο τοῦ Σατανᾶ...

Ὁ ψεύτης εἶναι ἄνθρωπος δόλιος καὶ κακοήθης καὶ ἀπατεώνας κι' ἀσεβῆς καὶ διεφθαρμένος· ἔχει ψυχὴ μοχθηρὴ καὶ ἡ καρδιά του ἀγαπᾷ τὸ ψέμμα. Ἡ πλάνη τὸν ἔχει σκλάβο τῆς καὶ δουλεῖε στὴν ἁμαρτία· ἀθετεῖ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ καὶ μισεῖ τὴν ἀλήθεια· κι' ὀλημερὶς μελετᾷ ἀνομίες κι' ἀτιμίες, κι' ὅταν μιλᾷ δὲν φανερώνει στὰ λόγια του σεβασμὸ πρὸς τὸν Θεό. Τὸ σαστιζόμενο του μυαλὸ σκέπτεται πονηρίες καὶ κλώθει ψευτιές, γιὰ νὰ πολεμήσῃ τὴν ἀλήθεια· κι' ὅπως εἶπα, λέει τὸ σκοτάδι φῶς καὶ τ' ἄδικο δίκαιο, μὲ τὸν σκοπὸ νὰ βλάψῃ τὸν «πλησίον» του. Ἡ ντροπὴ τοῦχει λείψει ὅλως διόλου καὶ ἡ συστολὴ τὸν ἔχει ἀφήσει· κι' οὔτε ντρέπεται, ὅταν βγαίνῃ ψεύτης, οὔτε καὶ κοκκινίζει. Δίνει ὑποσχέσεις, πού ἀμέσως τίς ξεχνᾷ· κι' αὐτὸ πού τὸ παρουσιάζει σήμερα σὰν ἀλήθεια τὴν ἄλλην ἡμέρα τὸ βεβαιώνει σὰν ψέμμα· κι' ὅτι καταδίκασε χθές σὰν ἄδικο, σήμερα τὸ ὑποστηρίζει σὰν δίκαιο.

Ὁ ψεύτης εἶναι μισητὸς σ' ὅλους· ὅλοι τὸν ἀποστρέφονται καὶ κανεὶς δὲν θέλει τὴν φιλίαν του· ὅλοι τὸν ἀποκρούουν καὶ

Εύλαβικά προσκυνήματα

**ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΗΣ
ΕΚΕΙ ΟΠΟΥ ΕΖΗΣΕ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΥΘΗΚΕ ΕΝΑΣ ΑΓΙΟΣ**

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ δρᾶσις τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου

Ἐπίσκεψις στὴν Αἴγινα. Φθινοπωρινὸ πρῶινόν. Ἀστράφτει ἀπὸ τὸ φῶς ὁ Σαρωνικός. Καὶ ἡ ἀνταύγεια τοῦ φωτὸς αὐτοῦ τυλίγει γύρω ὀλόκληρο τὸ ὄμορφο νησί. Στὴν παραλιακὴ ὁδὸ μὲ τὴν ζωηρὴ πρῶινῃ κίνησι καὶ μὲ τὰ μόνιππα ἀμαξάκια, ποὺ ζωντανεύουν μιὰ παληὰ ὠραία ρωμαντικὴ ἐποχὴ, ἕνας ὀλόκληρος στόλος προκαλεῖ τὴν προσοχὴ. Εἶναι τὰ καράβια ποὺ ἄλλα ἐτοιμάζονται νὰ φύγουν γιὰ τὰ γειτονικὰ νησιά καὶ ἄλλα ποὺ ρίχνουν τὴν ἄγκυρα τους γιὰ νὰ ξεφορτώσουν. Πλήθος μικρῶν βαποριῶν ποὺ ἀποβιβάζουν τὴν ὥρα αὐτὴ ἐπισκέπτας. Ἡ Αἴγινα δὲν εἶναι πλέον μόνον τόπος πραγματικῆς ψυχγωγίας μὲ τὶς γύρω ἐξοχές της, ὅπως τῆς Ἁγίας Μαρίας, τῆς Πέρδικας καὶ ἄλλων θαυμαστῶν ἀπὸ ἀπόψεως πρασίνου, θαλάσσης καὶ φύσεως γενικῶς, ἀλλὰ ἔχει ἐξελιχθῆ καὶ σὲ τόπο διπλοῦ προσκυνήματος πολλαπλοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ θρησκεία, μὲ τὴν σημερινὴ Χριστιανικὴ θρησκεία συναντῶνται καὶ κυριαρχοῦν εἰς τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐπισκέπτου. Μία σύγχυσις μύθου καὶ ἱστορίας μέχρι τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου. Ἱστορικὴ ὅμως διὰ τὰς σελίδας της εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐποποιίαν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν. Παράλληλος πρὸς τὴν ἱστορικὴ της σημασίαν καὶ ἐκδήλωσις ἡ Αἴγινα στάθηκε εἰς ὅλες τὶς περιόδους της ὡς κέντρον θρησκευτικόν, ποὺ διατήρησε ἐκδηλα τὰ ἴχνη του. Ἐνας μεγάλος ἀριθμὸς θεοτήτων ἐλατρεύετο εἰς τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν

κανεὶς δὲν ἔχει σ' αὐτὸν ἐμπιστοσύνη. Ζῆ μέσα στὴν κοινωνίαν, κι' ὅμως εἶναι ἔρημος ἀπὸ φίλους. Λοξοὶ εἶναι οἱ δρόμοι του καὶ τὰ ἔργα του τὸν ὀδηγοῦνε στὴν ἀπώλεια. Ἀπομακρύνθηκεν ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἔχει ἐγκαταλείψει. Ὁ ψεύτης περνᾷ πικρὴ ζωὴ, γιὰτὶ τὸ ψέμμα τὸν ποτίζει διαρκῶς μὲ στεναχώριες καὶ τρισάθλιος καὶ δυστυχισμένος βαδίζει πρὸς τὸ τέρμα τῆς ζωῆς του καὶ πεθαίνει μέσα στὴν ἐξαθλίωσι. Κανένας δὲν τὸν ἐλεεῖ· κανένας δὲν τὸν συντρέχει· κανένας δὲν τὸν βοηθεῖ γιὰτὶ καὶ κανεὶς δὲν τὸν πιστεύει, εἴτε πάσχει πραγματικά, εἴτε καὶ ὄχι. Κι' ἔτσι ὁ ψεύτης, εἶναι τὸ θῦμα τῆς ψευτιάς καὶ πεθαίνει κακομοιριασμένος, χάρις στὴν ψευτιά του αὐτὴν.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοσις ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

νησον καὶ μεταξύ ἄλλων ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ Ἀφροδίτη Εὐπλοιάς, ἡ Ἑκάτη, ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ποσειδῶν, ἡ Ἄρτεμις, ὁ Διόνυσος καὶ ἄλλοι. Ἀφιερωμένοι λαμπροὶ ναοὶ στὶς ἀρχαῖες αὐτὲς θεότητες μὲ ἐξέχοντα τὸν ναὸν τῆς Ἀφαίας, ποὺ διασώζονται σήμερα τὰ ἐρείπιά της, προκαλοῦντα τὴν προσοχὴν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ξένων. Πρὸς τὸν ναὸν αὐτὸν συμπληρῶνουν τὸ προσκύνημά τους καὶ οἱ σημερινοὶ ἐπισκέπτες τῆς Αἰγίνης. Ἡ ἐπίσκεψις των εἰς τὰ Χριστιανικὰ προσκυνήματα κυριαρχεῖ σήμερον. Οἱ σκορπισμένοι σὲ ὅλους τοὺς λόφους καὶ σὲ ὅλες τὶς ἐξοχικὰς περιοχὰς ἐκκλησίαι μαρτυροῦν τὴν θρησκευτικὴ ἐκδήλωσι τῶν κατοίκων κι' ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων ἐκκλησιῶν ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς ἐξορμήσεως τῶν ἐπισκεπτῶν καὶ τὸ κύριον χριστιανικὸν προσκύνημα τοῦ νησιοῦ. Προσκύνημα πρὸς τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν εὐλάβειαν ἡ ἐπίσκεψις μας πρὸς τὸν τόπον ὅπου ἔζησε σύγχρονα ὁ ἀσκητὴς καὶ ὅπου ὑπάρχει σήμερον ὁ τάφος του, κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιον πανύψηλου δένδρου, ποὺ εἶχε φυτέψει ὁ ἴδιος.

Ὡς φόρο τιμῆς καὶ εὐλαβείας πρὸς τὸν ἀσκητὴν ἅγιον Νεκτᾶριον «ὁ Ἐφημέριος» ἀσχολήθηκε δι' αὐτὸν πρὶν ἀπὸ ὀλίγον χρόνον. Ἡ ἱστορία του εἶναι γνωστὴ ὡς βίος καὶ ὡς δρᾶσις, ὥστε νὰ περιπτεῦη ἡ ἐπανάληψις της. Ὑπῆρξε ἱερὸ σκεῦος τοῦ Θεοῦ, ποὺ συνεδύαζε μαζί μὲ τὸν σοφὸν καὶ τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἄνθρωπον μὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ προνομιακὴ ἀγιότητα. Τὸν ἐσεβάσθησαν ὅσοι ἀνῆκον εἰς τὴν γενεὰ του ἀλλὰ καὶ τὸν ἐσυκοφάντησαν ὄχι λίγοι γιὰ ὠρισμένες θρησκευτικὰς δοξασίας του. Ὁ ὅσιος ὅμως ἔμεινε ἀκλόνητος στὶς ἀρχὰς καὶ στὶς ἐκδηλώσεις ὅλης του τῆς ζωῆς. Ἡ ταπεινοφροσύνη ἐστάθηκε, ἰδίως αὐτῆ, τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν του. Ἡ μεγάλη αὐτῆ ἀρετὴ του ὡς δῶρον καὶ εὐλογία θεϊκὴ ἦταν συνυφασμένη μὲ τὸν ἀσκητισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐπίστεψε ὡς σωτήριον ἰδέαν καὶ τὸν ἔζησε χωρὶς καμμιά παρέκκλιση. Οἱ ὀλίγοι εὐτυχεῖς πράγματι ποὺ ἐπιζοῦν καὶ ἐγνώρισαν τὸν ἀσκητὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκαλον Νεκτᾶριον, ἐνθυμοῦνται καὶ ἀναφέρουν μὲ σεβασμὸ ὠρισμένα γεγονότα, ποὺ ἀποτελοῦν σελίδες τῆς ἱστορίας του περιλαμπρες. Τὸν ἐνθυμοῦνται ὡς διδάσκαλον, διευθυντὴν τῆς Ἱερατικῆς Ριζαρείου Σχολῆς νὰ μὴ περιορίζεται ἀπλῶς στὰ καθήκοντα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καὶ ἀναμορφωτοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δρᾶσίν του καὶ διὰ τὴν καλὴν διαβίωσιν τῶν ὑποτρόφων τῆς σχολῆς. Ὅταν ἡ σχολὴ ἐβυθίζετο στὸν νυκτερινὸν τῆς ὑπνο διδάσκοντες δὲ καὶ διδασκόμενοι ἀπεσύροντο στοὺς κοιτῶνες τους, ὁ διευθυντὴς τοῦ ἰδρύματος, ὁ σεβαστὸς Νεκτᾶριος, ἀνε-

λάμβανε μόνος αὐτὸς τὴν περιποίησι τῶν πάντων ὥστε τὸ πρωὶ ν' ἀποτελῆ χαρὰν φωτός, τάξεως, καὶ ἀμεμπτης καθαριότητος. Ἄλλ' ὅ,τι ἀφηγοῦνται γύρω ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ ἁγίου οἱ ἀπλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι τῆς Αἰγίνης, οἱ πατέρες καὶ οἱ συγγενεῖς— γέροι σήμερον ἐπιζῶντες ἀκόμη—ἀποτελοῦν τὶς πλεον φωτεινῆς καὶ συγκινητικῆς σελίδες τῆς ἱστορίας του. Τὸ θρησκευτικὸ καὶ ἀνθρωπιστικὸ ἄρωμα ἀναδίδουν οἱ σελίδες αὐτῆς σὲ ὀλόκληρο τὸ νησί μετὰ τὴν ἔθνικὴ καὶ πολλαπλῆ θρησκευτικὴ του παράδοσι. Εἶναι τόσο ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τῆς Αἰγίνης καὶ τῶν ἀγαθῶν νησιωτῶν κατοίκων της, συνφασμένη μετὰ τὸν ὄσιο, ὥστε τὰ χεῖλη ὄλων νὰ προφέρουν μετὰ εὐλάβεια τὸ ὄνομά του καὶ νὰ ἀγκαλιάζη κάθε ψυχὴ τὴν θεῖα μορφή του. Αἱ εὐτυχεῖς ἡμέρες τοῦ νησιοῦ ἀποδίδονται σήμερον εἰς τὴν εὐλογίαν καὶ συμπαραστάσιν τοῦ προστάτου ἁγίου του καὶ ὁ πληθυσμὸς δὲν ἔπαυσε νὰ προσφεύγη στὴν καλωσύνη καὶ ἐπιείκεια αὐτοῦ στὶς σκληρῆς περιπτώσεις, ποὺ δημιουργεῖ πολὺ συχνὰ στὴ ζωὴ ἡ ἁμαρτία. Καὶ γίνεται δεκτὴ τὶς περισσότερες φορὲς ἡ προσφυγὴ αὐτῆ.

Προσκυνητῆς καὶ ἐμεῖς ὀδεύοντες μετὰ συγκίνησι πρὸς τὸ προσκύνημα τοῦ ἁγίου, ἀκοῦμε μετὰ συγκίνησι τὶς ἀφηγήσεις τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων μετὰ ὅσους συμβαίνει νὰ συμπορευώμεθα. Ἡ πορεία πρὸς τὸ Μοναστήρι ποὺ ἀνήγειρε καὶ δημιούργησε ὁ ἴδιος, γιὰ τὸ νὰ ἀνυψώσῃ σὲ σύμβολο ἀγιότητος καὶ αὐτὸ εἶναι μιὰ πορεία ὄχι κατὰ τόσο ἄνετος σὲ ὀρισμένη ἀπόστασι. Δρόμος ἀνηφορικὸς ὁ δρόμος πρὸς τὴν πόρτα τοῦ μοναστηριοῦ, ὄχι μετὰ πέτρες, λάκκους, καὶ ὀλίγες ἀνωμαλίες, ποὺ θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἐκλείψουν μετὰ μιὰ καλὴ θέλησι καὶ μικρὴ δαπάνη. Ἡ εὐλάβεια ὅμως πρὸς τὸν ἅγιο καὶ ἡ πίστις πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ μεγάλου ἀσκητοῦ συγχωροῦν ἔστω καὶ νοητῶς τὴν φοβερὴ αὐτῆ ἀκαταστασία τοῦ δρόμου. Ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ τάφος ποὺ ὀρθώνονται μπροστά μας, ἐκεῖ δίπλα στὸ παλῆο γυναικεῖο μοναστήρι, μᾶς κρατοῦν σὲ μιὰ βαθειὰ συγκίνησι. Ὁ Κυριακός, ἕνας εὐγενικὸς νησιώτης, ποὺ μᾶς ὀδηγεῖ μετὰ τὸ κομπο καὶ περιποιημένον μόνιππο ἀμαξάκι του πρὸς τὸ μοναστήρι μᾶς συγκινεῖ μετὰ ἀφηγήσεις του γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὴν δρᾶσι τοῦ ἁγίου. Μετὰ εὐλάβεια καὶ μετὰ φωνὴ παλλομένη ἀπὸ συγκίνησι μᾶς ἀναφέρει πρῶτα πρῶτα ὅτι ὁ πατέρας του, ποὺ ζῆ ἀκόμα, ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς θαυμαστάς τοῦ ἡγουμένου τότε ἁγίου καὶ σὲ κάθε δουλειὰ ἐστάθηκε παρὰ τὸ πλευρὸ του.

—Ἐχει γι' αὐτὸ—μᾶς προσθέτει—τὴν εὐλογία του ὅλο τὸ σπιτικὸ μας.

Καὶ ἐνῶ οἱ τροχοὶ τοῦ ἀμαξιοῦ του κυλοῦν τραγουδιστὰ ἐπάνω στὸν ἀσφαλτόδρομο καὶ στὸν χωματόδρομο μᾶς ἐξιστορεῖ πῶς ὁ ἅγιος μόνος του ἐφύτευε καὶ ὀξιοποίησε, μετὴν προσωπικὴ του ἐργασία καὶ τὴν ἐπίβλεψή του τὴν ἔκταση, ἐπάνω στὴν ὁποία ἐκτίθηκε τὸ μοναστήρι του καὶ τὸ ἐκκλησάκι. Μᾶς ἀνέφερε ἀκόμη ὁ ἀγαθὸς νησιώτης σειρὰν θαυματουργικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἁγίου. Ἐξέβαλε ὁ ἅγιος δαιμόνια ἀπὸ προσφεύγοντας τρελλούς, πού ἐδέοντο στὰ πλησίον δένδρα καὶ ἐταράσσοντο ἀπὸ τὴν δαιμονιώδη ἀρρώστια των. Ἐξέπληττε τοὺς πάντας μετὴν δύναμίν του νὰ μαντεύη τις ἀπρεπεῖς ἐκδηλώσεις τῶν βλασφημῶν ἰδίως καὶ νὰ τοὺς ἐλέγχη. Ἐνεφανίζετο στὸν ὕπνο πολλῶν παραστρατημένων γιὰ νὰ τοὺς καθοδηγήσῃ στὸν εὐθὺ δρόμο. Καὶ ὅλος ὁ πληθυσμὸς τοῦ νησιοῦ ἐνθυμεῖται τὸ ἄρωμα πού ἐσκορπίσθηκε ὅταν τὴν 9ην Νοεμβρίου μεταφέρθηκε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα γιὰ νὰ ἐνταφιασθῆι στὴν ἀγαπημένη του Αἴγινα, κάτω ἀπὸ τὸ δένδρο πού εἶχε φυτέψει μετὰ τὰ ἴδια του χέρια. Τὸ μικρὸ ἐκκλησάκι, πού ἀστράφτει ἀπὸ καθαρὴν καὶ ἀπὸ ἀφιερῶματα, φυλάττει σήμερον τὴν κἀρα τοῦ ἁγίου κάτω ἀπὸ χρυσὴ ἀρχιερατικὴ μίτρα. Ὁ κόσμος τῶν προσκηνυτῶν παρελάνει εὐλαβικὰ μπροστὰ ἀπὸ τὴν κἀρα τοῦ ἁγίου, γονατίζει, ἀσπάζεται τὴν μίτραν καὶ ἀκούει ψαλλομένους διαρκῶς παρακλητικὸς κανόνας ἀπὸ σεβάσμιο ἱερέα. Δίπλα στὸ ἐκκλησάκι τοῦ ἁγίου ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ κάτω βαθύτερα ὁ τάφος. Ἐπάνω στὴν μαρμάρην πλάκα τοῦ τάφου μετὰ μιὰ μακρὰ ἐπιγραφή, σκύβει εὐλαβικὰ ἓνας γυναικεῖος κόσμος καὶ ἀκροάζεται μετὰ ἀσυγκράτητη ἀγωνία. Ἀκούει ἐλαφροὺς θορύβους σὰν ἐλαφροπατήματα κάτω στὸν τάφο καὶ σταυροκοπιέται μετὰ δέος. Βαθεῖα ἡ πίστις πρὸς τὸν ἅγιον Νεκτάριον κρατεῖ τὴν σκέψιν καὶ τὴν ψυχὴν τῶν προσκηνυτῶν τοῦ τάφου σφικτοδεμένη μετὴν ψυχὴν τοῦ ἁγίου, πού ἀναδίδει διαρκῶς ἐλαφρὰ μῦρα. Ἡ ἐντύπωσις γίνεται πεποιθήσις, ὅτι κάτω ἀπὸ τὰ μάρμαρα τοῦ ἱεροῦ τάφου βαδίζει πράγματι ὁ ἅγιος. Αἱ χιλιάδες τῶν πιστῶν πού ξεκινοῦν ἀπὸ ὅλες καὶ τις πλέον ἀπομακρυσμένες γενιές τῆς Ἑλλάδος γιὰ προσκύνημα τοῦ θαυματουργοῦ ἀσκητῆ, πού τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὸν ἀνεκήρυξε ἅγιον μετὰ τὸν θάνατόν του, φεύγουν μετὰ τὸ προσκύνημα μετὴν ψυχὴν πλημμυρισμένη ἀπὸ τὸ ἄρωμα μιᾶς ἀγιότητος. Τὰ τριακόσια ἑξήντα περίπου ἐκκλησάκια τὰ σκορπισμένα στὸ δρόμον ὡσὰν ν' ἀποτελοῦν τιμητικὴ φρουρὰ καὶ παραστάτη τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου.

★

Πέρα ἀπὸ τὴν μονὴν ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Ἀφαιῆς συμπλη-

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Τοὺς κατηγόρους τῶν παιδιῶν τοὺς γονεῖς, ὁ νόμος ἄλλοτε τοὺς θέλει λιθοβολιστὲς ἐναντίον τοὺς κι' ἄλλοτε ὄχι

Ὁ νόμος, ὄχι μόνον ἐπρόσταζε νὰ καταγγέλλουν στὸ δικαστήριον τοὺς πλησιέστερους συγγενεῖς, τὸν ἀδελφό, τὸ παιδί, τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ κι' ἐπρόσταζεν ἀκόμη νὰ συντρέχουν ἔμπρακτα καὶ στὴν ποινή, κι' ἄς ἦτανε γιός, ἢ κόρη, ἢ ἀδελφός, ἢ γυναῖκα, ἢ καὶ φίλος πολυαγαπημένος καὶ ἰσόψυχος· καὶ μάλιστα, πρῶτοι αὐτοὶ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους, νὰ ρίχνουν τὴν πέτρα κατὰ τοῦ λιθοβολουμένου καταδίκου. «Ἐὰν δὲ παρακαλέσῃ σε ὁ ἀδελφός σου ἐκ πατρός σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ ἡ θυγάτηρ, ἢ ἡ γυνή σου ἢ ἐν κόλπῳ σου, ἢ φίλος ἴσος τῇ ψυχῇ σου, λάθρα λέγων· βαδίσωμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοὺς κ.λ.π., ἀναγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ χεῖρες σου ἔσονται ἐπ' αὐτόν, καὶ αἱ χεῖρες παντός τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτων». (Δευτ. ιγ', 16-19). Ἄν δὲ σὲ παρακαλέσῃ ὁ ὁμοπάτριος ἀδελφός σου, ἢ τὸ παιδί σου,

ρῶνει τὴν συγκίνησι καὶ τὴν ὑποβλητικὴ ἐντύπωσι ἀπὸ τὴν προσκυνηματικὴ μας ἐπίσκεψι στὴν μονὴ τοῦ ἁγίου τῆς Αἰγίνης. Ἡ Ἁγία Μαρίνα κατόπιν σὲ ἀρκετὴ ἀπόστασι ξεδιπλώνει μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ ἐπισκέπτη τὸ ὄραμα μιᾶς ἀσύλληπτης φυσικῆς ὁμορφιάς. Ἡ θάλασσα ἀπλώνει ἀφαντάστου προκλητικότητος κάλη καὶ ὁ συνδυασμὸς τοῦ γαλάζιου τοῦ ἀργοσαρωνικοῦ καὶ τοῦ πρασίνου τῶν γύρω βουνῶν προσφέρει μιὰ ἀγαλλίασι ψυχικὴ. Στὴν ἐπιστροφή μας πρὸς τὴν κεντρικὴ παραλιακὴ ὁδὸ τῆς Αἰγίνης αἰσθανόμεθα νὰ μᾶς συνοδεύη ἡ σεβάσμια μορφή τοῦ ἁγίου Νεκταρίου. Ἀγκαλιάζουμε στὴν ψυχὴ μας τὴν ζωὴ τοῦ μεγάλου θαυματουργοῦ ἀσκητῆ καὶ ἡ ψυχὴ μας δοκιμάζει μιὰ θεία ἀνάτασι.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ἢ ἡ κόρη σου, ἢ ἡ ἀγαπημένη σου γυναῖκα, ἢ κάποιος ἀδελφικός σου φίλος καὶ σοῦ κρυφοψιθυρίση—ἔλα νὰ πᾶμε νὰ προσφέρουμε θυσία στοὺς ψεύτικους θεούς... πρέπει νὰ τρέξης καὶ νὰ τὸ καταγγείλῃς, καὶ τὰ χέρια σου θὰ τὰ χρησιμοποιοῦσῃς ἐναντίον του, καὶ κατόπιν θὰ τὸν λιθοβολήσῃ κι' ὅλος ὁ λαός.

Στὸ κεφάλαιο ὅμως ποὺ μιλεῖ γιὰ τοὺς γονεῖς ποὺ καταγγέλλουν τὸ παιδί τους, λέει μὲν ὁ νόμος τὸ νὰ λιθοβολῆται, ἀλλὰ δὲν προσθέτει καὶ τὸ νὰ ρίπτουν πρῶτοι οἱ γονεῖς τὴν πέτραν ἐναντίον τοῦ παιδιοῦ τους καὶ τόσο μόνον ἀναφέρει: «Καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται». Καὶ θὰ τὸν λιθοβολήσουν οἱ κάτοικοι τῆς πολιτείας καὶ θὰ πεθάνῃ (Δευτ. κá, 21). Δὲν λέει ὅμως καὶ τίποτες ἄλλο.

Γιατὶ ἄραγε; ἐπειδὴ ἐδῶ ὁ νόμος λυπᾶται τοὺς τρισάθλιους καὶ τοὺς δυστυχισμένους γονεῖς, καὶ δὲν θέλει νὰ πληγῶνῃ περισσότερον τὴν καρδιά τους, μὲ τὸ νὰ ὀπλίση τὰ χέρια τους κατὰ τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ παιδιοῦ των; Ἀλλὰ ὁ νόμος δὲν ἔκανε τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ δὲν εὐσπλαγχνίσθηκεν κι' ἐκεῖ τοὺς γονεῖς; Ἐνα ἀπὸ τὰ δυὸ ἢ γιατί δὲν θέλει ὁ νόμος νὰ ἐκδικούμεθα μονάχοι μας τὰ ἐναντίον μας ἐγκλήματα, καὶ νὰ παίρνωμεν, ἔτσι, μὲ τὸ χέρι μας τὴν ἐκδίκηση· ἢ ἐπειδὴ τὸ ἐγκλημα ἐκεῖνο εἶναι ἀσύγκριτα βαρύτερο ἀπὸ αὐτό. Γιατὶ ἐκεῖνο μὲν ἐγένηκεν ἀπ' εὐθείας κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἐναντίον τοῦ ὁποίου στρεφόντανε ἡ ἀποστασία. Εἶχανε λοιπὸν τὴν ὑποχρέωση οἱ γονεῖς νὰ δείξουν περισσότερο ζῆλο καὶ νὰ θυμώσουν βαρύτερα κατὰ τοῦ παιδιοῦ τους, ὅταν τᾶβλεπαν νὰ γίνεταί ἀντάρτης, ἀπ' εὐθείας κι' ἀμέσως, ἐναντίον τοῦ οὐράνιου Πατέρα ὅλων μας, τοῦ ὕψιστου Θεοῦ, παρὰ ἂν ἔβλεπαν τὸ παιδί τους νᾶναι ἀπειθάρχητο κι' ἀνυπάκουο καὶ καταφρονητικὸ ἐναντίον σ' αὐτοὺς ποὺ τὸ γέννησαν....

**"Αριστη και κοινωφελέστατη παιδαγωγία τὸ ν' ἀγαπᾶμε
τὸν πλησίον μας**

"Ω, εἶναι ἡ ἀριστη καὶ εἶναι ὠφελιμώτατη παιδαγωγία κι' ἐξάσκηση στὸ ν' ἀγαπᾶμε τὸν «πλησίον» μας, αὐτὸ τὸ παρακάτω! "Αν ἰδῆς δηλαδὴ τὸ μοσχάρι, ἢ τὸ πρόβατο, ἢ τὸ γαϊδούρι τοῦ ἀδελφοῦ σου νάχουνε ξεστρατίσει καὶ νὰ περιπλανῶνται, γύρισέ τα πίσω· κι' ἂν τυχὸν ἔχουνε πέσει κατάχαμα, ἀνασήκωσέ τα κι' ἂν εὕρης τὸ ροῦχό του, ἢ κι' ἄλλο τίποτα, πού τυχὸν τῷχει χάσει, συμμάζεψέ το, καὶ δός του το. (Δευτ. κβ', 1, 4).

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον φαίνεσαι πὼς εἶσαι πραγματικὸς πλησίον. Τότε δείχνεις τὴν ἀγάπη σου στὸν ἀδελφό σου, ὅταν φροντίζης γιὰ τὰ δικά του, σὰν νάτανε δικά σου, γιὰτὶ τότε βεβαιώνεις μὲ ἔργα, ὅτι πραγματικὰ τὸν ἀγαπᾶς σὰν τὸν ἑαυτό σου. "Ας σημειωθῆ δὲ κι' αὐτό, ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ὅτι τὰ τέτοια ἔργα εἶναι καλὰ κι' ἀξιόπαινα, εἶναι μαζὶ καὶ ὠφέλιμα καὶ χρήσιμα. Γιατὶ ἡ ἐντολὴ καὶ τὸ παράγγελμα αὐτὸ ἀφορᾷ κι' ἀπευθύνεται σ' ὅλους· κι' ἔτσι προστατεύονται καὶ τὰ δικά σου ζωντανὰ καὶ τὰ δικά σου πράγματα. Γιατὶ τὸ ἴδιο χρέος πού ἔχεις ἐσὺ νὰ προνοῆς καὶ νὰ προστατεύης τὰ ξένα, ἔχουνε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ σένα καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι, καὶ πρέπει κι' αὐτοὶ νὰ γνιοιάζωνται παρόμοια γιὰ τὰ δικά σου.

Εὐτυχησμένος εἶναι ὁ λαός, κι' εὐτυχησμένη εἶναι ἡ πολιτεία πού ἐπικρατεῖ καὶ εἶναι σ' ἐνέργεια καὶ σὲ πράξη τέτοιο ἔθιμο. Τὸ ἔθνος ἢ ἡ πολιτεία ἐκείνη μοιάζουν τότε σὰν μιὰ οἰκογένεια καὶ σὰν μιὰ φαμίλια, πού εἶναι ἀσφαλισμένη κι' ἀτάραχη κι' ἀπείρακτη. Κι' ἐρωτῶ, μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν βία, κι' ἀρπαγὴ, καὶ κλοπὲς κι' ἀδικίες, καὶ ψευτιὲς κι' ἀπάτη, καὶ δολιότητα καὶ πανουργία, ἢ ἐπιβουλὲς καὶ συκοφαντίες, ἐκεῖ πού εἶναι ριζωμένο τὸ τέτοιον ἔθιμο. "Οχι, εἶναι ἠθικὰ ἀδύνατο.

**Μαζί με τὰ σπουργίτια, μὴν ἀρπάξης ἀπὸ τὴν φωληὰ
καὶ τὴν μητέρα**

Ἐπῆρες ἀπὸ τὴν φωληὰ τὰ μικρὰ σπουργίτια; Ἄφησε τοῦλάχιστον ἐλεύθερη καὶ χάρισε τὴ ζωὴ στὴ μητέρα πού τὰ ἐγέννησε. «Οὐ λήψη τὴν μητέρα μετὰ τῶν τέκνων». Μὴν πάρης μαζί με τὰ παιδιὰ καὶ τὴν μάννα τους. Νὰ μὴν εἶσαι τόσο πλεονέκτης κι' ἀχόρταγος· «ἀλλὰ ἀποστελεῖς τὴν μητέρα, τὰ δὲ παιδιὰ λήψη σεαυτῶ». Ν' ἀφήσης ἐλεύθερη τὴν σπουργιτομάννα, καὶ τὰ μικρὰ νὰ τὰ πάρης. (Δευτ. κβ', 6. 7).

Καὶ πραγματικά, ἂν μαζί με τὰ παιδιὰ τῆς σκοτωθῆ καὶ ἡ μητέρα πού τὰ γεννᾷ, κινδυνεύει ἐξάπαντος νὰ ξεκληρισθῆ τὸ γένος τῶν σπουργιτῶν. Ἄν ὅμως συμβῆ τὸ ἀντίθετο, νὰ σκοτώσης δηλαδή τὴν μητέρα καὶ ν' ἀφήσης ἐλεύθερα τὰ μικρὰ τῆς, τότε μετὰ τὸ νὰ σωθοῦν αὐτά, δὲν ἐξαφανίζεται τὸ εἶδος, ἀλλὰ πληθύνεται καὶ πολλαπλασιάζεται, καὶ ἴσως μάλιστα περισσότερο. Δὲν ἦτανε ἄραγες καλύτερα, γιὰ νὰ πληθύνῃ ἡ γενεὰ του, νὰ φυλαχθοῦνε τὰ παιδιὰ, κι' ὄχι ἡ μητέρα; Ἡ μητέρα, μετὰ τὰ παιδιὰ πού ἐγέννησε, ἐξεπλήρωσε τὸ φυσικὸ τῆς προορισμὸ, κι' ἔζησεν ἀρκετὰ. Τὸ ἴδιο χρέος ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἐδῶ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἡ φύση κι' ἀπὸ τὰ παιδιὰ, ἂν ζήσουν.

Ἔτσι φαίνεται πῶς εἶναι. Μὰ δὲν εἶναι καὶ τὸ σωστό, ἂν τὸ συλλογισθῆ κανεὶς προσεκτικώτερα. Γιατί, ἂν πιάσῃ τὴν μητέρα, ποιὸς θὰ δώσῃ ζωὴ, ἢ στ' αὐγὰ πού πυριάζει, ἢ στὰ μικρὰ πουλάκια τῆς, πού αὐτὴ τὰ τρέφει καὶ τοὺς δίνει ζωὴ; Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ θὰ χαθοῦν καὶ τὰ πουλιὰ καὶ ἡ μάννα πού τὰ γέννησε μαζί. Ἐπειτα καὶ ἄλλοιῶς, τὰ μὲν μικρὰ εἶναι χρησιμώτερα γιὰ τὴν διατροφή τοῦ ἀνθρώπου, ἢ δὲ μητέρα, κι' ὅταν πυριάζῃ τ' αὐγὰ τῆς, καὶ κατόπιν, ὅταν τυχὸν κλωσσᾷ, οὔτε καὶ τρώγεται μὰ καὶ ἀνθυγιεινὸ εἶναι τὸ κρέας τῆς. Ἐπιτρέπεται λοιπὸν αὐτὸ πού εἶναι χρησιμώτερο, ἀπα-

γορεύεται δὲ τὸ νὰ καταστρέφῃ κανεὶς, μαζὶ μ' αὐτό, κι' ἐκεῖνο ποῦ εἶναι ἄχρηστο κι' ἀνώφελο.

Καὶ εἶναι ἀπόδειξη ἀχορταγιάς κι' ἀπληστίας τὸ νὰ μὴν ἱκανοποιούμαστε μὲ τὴν ἀπόλαυση τῶν μικρῶν πουλιῶν, ἀλλὰ ἀπὸ λαιμαργία μας μεγάλη, ν' ἀχαριστοῦμε πρὸς τὴν μάννα ποῦ τὰ γέννησε καὶ τὰ κλώσσησε, καὶ ποῦ ἐνῶ σ' εὐχαριστεῖ μὲ τὸ κρέας τῶν παιδιῶν της, δὲν μπορεῖ καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν λαιμαργία σου, μὲ τὸ σκληρὸ καὶ κατὰστεγνο δικό της κρέας.

Εἶσαι ὑπεύθυνος, ἂν ἀμελήῃς νὰ προλάβῃς τὸ κακὸ

Νὰ προσέξετε πολὺ στὴν παρακάτω διδασκαλία, καὶ νὰ τὴν βάλετε στὸ νοῦ σας καλὰ, χωρὶς νὰ τὴν παραβλέψετε σὰν περιττὴ καὶ σὰν ἀσήμαντη.

Ἄν κάποιος ποῦ ἔχει χρέος νὰ προβλέψῃ καὶ νὰ προλάβῃ κάποιον κακὸ, ποῦ ἐγένηκε, ἀμελήσῃ κι' ἀδιαφορήσῃ νὰ τὸ προλάβῃ, αὐτὸς γίνεται καὶ εἶναι ὑπεύθυνος, σὰν νὰ τῶκανεν ὁ ἴδιος τὸ κακὸ αὐτό. Ἐκτισες, (ἔτσι λέει τὸ θεόγραφο εὐαγγέλιο), ἔκτισες, ἄνθρωπέ μου, καινοῦργιο σπίτι καὶ δὲν φρόντισες νὰ τοιχογυρίσῃς τίς πλευρές του, γιὰ νὰσαι ἀσφαλισμένος σὲ ὥρα ἀνάγκης; δὲν ἔσιαξες τὸ δρόμο του; ἂν συμβῆ λοιπὸν νὰ παραπατήσῃ κανένας διαβάτης καὶ πέσῃ καὶ σκοτωθῆ, νὰ τὸ ξέρῃς, ἐσὺ εἶσαι ἔνοχος τοῦ φόνου του, ἐσὺ θὰ λογαριασθῆς ὁ φονηὰς του. Γιατί; Ἐπειδὴ εἶχες χρέος νὰ προνοήσῃς, καὶ δὲν προνόησες. Εἶχες ὑποχρέωση νὰ προλάβῃς καὶ νὰ ἐμποδίσῃς τὸ κακὸ καὶ δὲν τῶκανες! Ἰδοὺ ἡ συμβουλευτικὴ προτροπὴ τοῦ νόμου ἀνάμικτη μὲ κάποιαν ἀπειλή, «ἐὰν ποιήσῃς οἰκίαν καινὴν, ποιήσῃς στεφάνην τῷ δώματί σου, καὶ οὐ ποιήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἐὰν πέσῃ ὁ πεσὼν ἀπ' αὐτοῦ», ἂν κτίσῃς, ἔλεγε, καινοῦργιο σπίτι νὰ κτίσῃς πεζούλι γύρω γύρω ἀπὸ τὸ δῶμά του, γιὰ νὰ μὴν γίνῃς αἰτία φονικοῦ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

10. Ὅταν ὑπάρχη ἀρτοκλασία, μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ ἑορτάζοντος προσώπου καὶ κατὰ τὴ μεγάλη εἴσοδο τῆς θείας λειτουργίας;

Κατ' ἀρχὴν δὲν ὑπάρχει καμμία σχέσι μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀκολουθιῶν, τῆς ἀρτοκλασίας δηλαδή καὶ τῆς θείας λειτουργίας. Στὶς ἐνορίες συνηθίσαμε νὰ βλέπουμε νὰ τελῆται ἡ ἀρτοκλασία στὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ, στὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, δηλαδή μετὰ τὴ δοξολογία, καὶ καμμιά φορά καὶ στὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἀνάλογα μὲ τὶς συνήθειες ποὺ ἐπικρατοῦν στὰ διάφορα μέρη καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν προσέλευσι τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἑορτάζόντων, ποὺ τελοῦν τὴν ἀρτοκλασίαν. Ἔτσι μᾶς μένει ἡ ἐντύπωσι πὼς ὅλα αὐτὰ καὶ ἰδιαιτέρα ὁ ὄρθρος μὲ τὴ λειτουργία καὶ τὴν ἀρτοκλασία ἔχουν κάποιαν ἐνότητα.

Ἄν ὅμως θελήσωμε νὰ κοιτάξωμε στὶς ρίζες τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν, καθὼς καὶ στὴ σύγχρονό μας μοναστηριακὴ πρᾶξι, ποὺ διασώζει ἀκριβέστερα ἀπὸ τὴν ἐνοριακὴ τὴν ἀρχικὴ, καμμιά φορά καὶ τὴν πιὸ σωστὴ, μορφή τῶν ἀκολουθιῶν, θὰ ἰδοῦμε πὼς πρόκειται γιὰ καθαρῶς ξεχωριστὰ πράγματα. Ἡ ἀρτοκλασία, ἡ «εὐλόγησις τῶν ἄρτων», εἶναι μιὰ ἀπόλυτα ξεχωριστὴ ἀκολουθία, ποὺ ἡ ἀρχικὴ τῆς θέσι βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ τῶν ὀλονυκτιῶν. Ἐπομένως δὲν ἔχει κανένα σύνδεσμο μὲ τὴ λειτουργία. Ἄλλὰ καὶ στὸ τέλος τοῦ ὄρθρου ἂν τελεσθῇ πάλι εἶναι ἄσχετη ἀπὸ τὴ λειτουργία, ἔστω καὶ ἂν χρονικὰ βρίσκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτὴ ἀπ' ὅτι ἂν ἐτελῆτο στὸ τέλος τοῦ

στὸ σπίτι σου, ἂν τυχὸν πέση κανένας ἀπ' αὐτό. (Δευτ. κβ' 8).

Ὁ πανάγαθος Θεὸς μᾶς ἐφώτισε μὲ τὸ ἐξαίσιον φῶς τοῦ λογικοῦ μας, ποὺ δὲν τῶχουν τὰ ζῶα, γιὰ νὰ τὸ μεταχειριζώμαστε, ὅταν κι' ὅπως πρέπει, προβλέποντας ποιά εἶναι ὠφέλιμα κι' ἀπαραίτητα, καὶ ποιά εἶναι βλαβερὰ κι' ἄπρεπα, γιὰ νὰ τ' ἀποφεύγουμε. «Λόγῳ γὰρ ἡμᾶς τιμήσας, βούλεται τούτῳ εἰς δέον κεχρῆσθαι, καὶ πάντων προμηθεῖσθαι, καὶ μὴ ἀνοήτως πάντων παραχωρεῖν τῷ Θεῷ», ὅπως λέγει ὁ Θεοδώρητος.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

έσπερινοῦ. Ἄς σημειώσωμε δὲ ὅτι κατὰ τὰ μοναστηριακὰ τυπικὰ ἡ λειτουργία δὲν τελεῖται συναπτὰ μὲ τὸν ὄρθρο, ἀλλὰ μεσολαβεῖ ἡ ἀκολουθία τῆς πρώτης ὥρας, γίνεται τελεία ἀπόλυσις καὶ μετὰ ἀπὸ ὠριαία σχεδὸν διακοπή, ψάλλεται ἡ τρίτη καὶ ἡ ἕκτη ὥρα καὶ ὕστερα τελεῖται ἡ θεία λειτουργία. Μὰ καὶ στίς ἐνορίες ὁ ἑορτάζων, πού κάνει τὴν ἀρτοκλασία δὲν προσφέρει ἀναγκαστικὰ καὶ τὰ εἶδη γιὰ τὴ θεία εὐχαριστία. Ἐπομένως στὴν περίπτωσι αὐτῇ δὲν τελεῖται εἰδικὰ γιὰ τὸν ἑορτάζοντα ἡ λειτουργία.

Τὸ συμπέρασμα ἀπ' ὅσα γράψαμε εἶναι φανερό. Ἐφοῦ ἀρτοκλασία καὶ θεία λειτουργία εἶναι δυὸ ξεχωριστὲς τελετές, ἐκεῖνος πού τελεῖ τὴν ἀρτοκλασία δὲν θὰ μνημονεῦθῃ κατὰ τὴ θεία λειτουργία ἐκτὸς ἂν τὸ ἴδιο πρόσωπο τελεῖ καὶ τὴ θεία λειτουργία καὶ προσφέρει μαζὶ μὲ τοὺς ἄρτους τῆς ἀρτοκλασίας καὶ τὰ ἀναγκαιοῦντα γιὰ τὴ θεία λειτουργία εἶδη.

Ἄλλὰ ἐπάνω ἀπὸ ὅσα εἶπαμε, ἀπὸ τὴν «ἀκρίβεια» δηλαδή, στέκεται στὴν προκειμένη περίπτωσι ἡ συνείδησι τοῦ ἱερέως σὰν ποιμένος καὶ πατρός τῆς ἐνορίας του. Ὁ ἱερεὺς δὲν θὰ ἐμποδισθῇ νὰ μνημονεύσῃ τὸν ἑορτάζοντα ἢ τοὺς ἑορτάζοντας καὶ κατὰ τὴ θεία λειτουργία, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶναι ζωντανὰ μέλη τῆς ἐνορίας του, ἔστω καὶ ἂν τελοῦν μόνο ἀρτοκλασία, ἂν νομίζῃ πὼς αὐτὸ θὰ συντελέσῃ στὴν σύσφιξι τῶν δεσμῶν τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησίας του καὶ στὴν ψυχικὴ ὠφέλειά των.

Ἄλλ' ἄς δοῦμε καὶ τὴν συναφῆ ἐπομένῃ ἐρώτησι.

11. Ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν μεγάλη εἴσοδο μνημονεῦει ὀνόματα καὶ εἰδικὰ τὰ ὀνόματα τῶν κτιτόρων τοῦ ναοῦ ζώντων ἢ τεθνεώτων.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐπικρατεῖ ἡ παράδοσι κατὰ τὴν ὥρα τῆς μεγάλης εἰσόδου ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γενικὸ καὶ περιληπτικὸ «Πάντων ὑμῶν μνησθεὶν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ...» νὰ μνημονεύωνται εἰδικὰ ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου, οἱ βασιλεῖς, οἱ διάφορες τάξεις τῶν πιστῶν καὶ ἰδιαίτερα κατ' ὄνομα οἱ προσφέροντες τὰ δῶρα πιστοὶ ὡς καὶ ὀνόματα κεκοιμημένων. Τὸ ἔθιμο αὐτὸ ἔχει τὴν ἀρχὴν του ἴσως στὴν ἀρχαία παράδοσι νὰ μνημονεύωνται ἐκεῖνοι πού προσέφεραν τίς διάφορες προσφορὲς στὴν ἁγία πρόθεσι. Δὲν φαίνεται ὅμως πολὺ παλαιό, ἀφοῦ δὲν ἀπαντᾷ στὰ πρὸ τοῦ 18ου αἰῶνος λειτουργικὰ χειρόγραφα. Μερικοὶ μάλιστα ἀρχιερεῖς ἔχουν ἀπαγορεύσει τὸ μνημόσυνο αὐτὸ κατὰ τὴ μεγάλη εἴσοδο γιὰ νὰ ἀποφεύγωνται τὰ διάφορα ἔκτροπα, πού καμμιά φορὰ τὸ συνοδεύουν, ὅπως ἡ ἐπίδειξι πολυμαθείας ἀπὸ μερικοὺς μορφωμένους ἱερεῖς, πού τοὺς ἀρέσουν οἱ ἐξεζητημένες ἀρχαιοπρεπεῖς

ἐκφράσεις, ἢ μνημόνευσι ὀνομάτων «χρυσοδακτυλίων», κατὰ τὸν ἅγιον ἀπόστολο Ἰάκωβο, ἐνοριτῶν καὶ ἡ ἀνθρωπαρέσκεια, οἱ ἀσυνταξίεις μερικῶν λιγώτερο μορφωμένων ἱερέων καὶ ἡ χωρὶς λόγου παράτασι τῆς μεγάλης εἰσόδου μὲ τῆ μνημόνευσι σειρῶν ὀνομάτων ζώντων καὶ νεκρῶν.

Γιὰ ἐκεῖ ὅμως ποῦ ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμο, καλὸ εἶναι τὸ μνημόσυνο νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ λιτὸ καὶ πιὸ περιορισμένο. Σὲ ἰδιωτικὲς λειτουργίας, ὅπου παρίστανται λίγοι πιστοί, ὅσοι τελοῦν τῆ λειτουργία, δὲν θὰ εἶναι ἄσκοπο νὰ μνημονευσθῶν τὰ ὀνόματά των. Ὅταν ὅμως πρόκειται γιὰ τῆ λειτουργία τῆς Κυριακῆς ἢ τῶν μεγάλων ἑορτῶν, ποῦ τελοῦνται ἀπὸ ὀλόκληρο τὴν χριστιανικὴ κοινότητα καὶ γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς, δὲν εἶναι εὐστοχο νὰ εἰδικεύεται ἡ προσφορά σ' ἐκείνους μόνο ποῦ ἔτυχε νὰ προσφέρουν τὰ δῶρα. Αὐτοὺς ὁ ἱερεὺς θὰ τοὺς μνημονεύσῃ στὴν ἁγία πρόθεσι καὶ στὰ δίπτυχα τῆς θείας λειτουργίας. Ἰδίᾳ ἄστοχο εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἀκούεται καμμιά φορὰ σὲ περιπτώσεις μεγαλοπρεπῶν μνημοσύνων, ποῦ κατὰ τῆ μεγάλη εἰσοδο συνηθίζουν μερικοὶ ἱερεῖς στὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ νὰ προσθέτουν καὶ τῆ φράσι : « Ὑπὲρ οὗ ἡ ἀναίμακτος αὕτη ἀναφορά (ἢ θυσία) προσφέρεται » ἢ κάτι παρόμοιο. Ἡ λειτουργία τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἑορτῶν προφέρεται γιὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς, παρόντας καὶ ἀπόντας, ζώντας ἢ νεκρούς, κι' ὄχι μόνο γιὰ τὸν προνομιούχο κεκοιμημένο.

Εἰδικὰ τώρα γιὰ τὸ μνημόσυνο τῶν κτιτόρων. Ἡ Ἐκκλησία πάντα εὐχεται γιὰ τοὺς «ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπεια τοῦ οἴκου» τοῦ Κυρίου καὶ ἰδιαίτερα γιὰ ἐκείνους ποῦ εἶχαν τὴν εὐλαβῆ διάθεσι νὰ ξοδέψουν χρήματα καὶ νὰ καταβάλουν κόπους, γιὰ νὰ κτίσουν ἢ νὰ ἀνακαινίσουν τοὺς ἱεροὺς ναοὺς. Σὲ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις, ὅπως στὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ, στὴν ἀνάμνησι τῶν ἐγκαίνιων, στὴν πανηγυρι τοῦ ναοῦ ἢ στὸ μνημόσυνο τῶν κτιτόρων του, θὰ εἶναι δίκαιο νὰ μνημονεῦνται καὶ ὀνομαστὶ αὐτοί, ἂν εἶναι γνωστὰ βέβαια τὰ ὀνόματά των. Ἀλλὰ ἡ συνεχὴς σὲ κάθε λειτουργία ἐπανάληψις των καὶ στοὺς παρισταμένους θὰ εἶναι φορτικὴ καὶ στὸν Θεὸ δὲν θὰ εἶναι ἀρεστὴ καὶ ὁ ἱερεὺς θὰ κινδυνεύσῃ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀνθρωπάρεσκος, ἀλλὰ καὶ στὴν χριστιανικὴ ταπεινοφροσύνη τῶν ἰδίων τῶν εὐσεβῶν κτιτόρων θὰ προσκρούῃ.

Φ.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
 Ὀδοῦ Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Ἀπὸ τὸ Ἅγιολόγιο τοῦ μηνὸς

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΜΑΤΘΑΙΟΣ

Ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος, ποὺ ἡ μνήμη του γιορτάζεται στὶς 14 Νοεμβρίου, ἦταν ἀπὸ τοὺς πρῶτους, ποὺ κάλεσε κοντὰ του ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καταγόταν, ὅπως κι' οἱ ἀδελφοί Ἀνδρέας καὶ Πέτρος, ἀπὸ τὴ Βηθθαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας. Ἀλλὰ δὲν φαίνεται πιθανὸ νὰ ἦταν ψαρᾶς ὅπως ἐκείνοι. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ αὐτοὺς συμπατριῶτες του, συνδεόταν φιλικὰ μὲ τὸν περίφημο γιὰ τὴν ἀδολότητά του Ναθαναήλ, ποὺ ἴσως δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸν κατοπινὸ συμμαθητὴ του Βαρθολομαῖο. Ὅταν ὁ Φίλιππος γνώρισε τὸν Κύριο, θεώρησε χρέος του νὰ τοῦ φέρῃ καὶ τὸν Ναθαναήλ.

Φαίνεται ὅτι ὁ Φίλιππος ἦταν ἐπιφορτισμένος, ἀνάμεσα στοὺς Δώδεκα, μὲ τὴ εἰδικὴ φροντίδα τῆς τροφοδοσίας, ὅπως ὁ Ἰούδας, ποὺ κατάντησε ὕστερα προδότης, κρατοῦσε τὸ πεινρὸ πουγγὶ τοῦ ὀμίλου.

Τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα τοῦ Φιλίππου εἴλκυσε μερικοὺς Ἕλληνες, ποὺ βρίσκονταν στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ θέλησαν νὰ γνωρίσουν τὸν Ἰησοῦ. Ἀπευθύνθηκαν, λοιπόν, σ' αὐτὸν γιὰ νὰ τοὺς παρουσιάσῃ στὸν Διδάσκαλο.

Ἦταν πολὺ ἀφωσιωμένος μαθητῆς, ἀλλὰ δὲν καταλάβαινε πάντα εὐκόλα ὅσα ἄκουε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὸν Μυστικὸ Δεῖπνο, τὸν διέκοψε καθὼς μιλοῦσε γιὰ τὴ σχέσι του μὲ τὸν οὐράνιο Πατέρα καὶ τὸν παρακάλεσε μὲ ἀφέλεια :

— Δεῖξε μας τὸν Πατέρα σου.

Κι' ἔλαβε τότε τὴν ἀπάντησι :

— Τόσο καιρὸ εἶμαι μαζί σας, Φίλιππε, καὶ δὲν μὲ γνώρισες ;

Ἄλλοι εἶπαν ὅτι ἔχει δὴ ἔμενα, ἔχει δὴ καὶ τὸν Πατέρα μου.

Σύμφωνα μὲ μιὰ ἀρχαία πηγὴ, ὁ Φίλιππος κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο στὴ Φρυγία καὶ σταυρώθηκε μὲ τὸ κεφάλι κάτω (ὅπως ὁ Πέτρος) στὴν Ἱεράπολι, τὸν καιρὸ τοῦ αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ. Κατὰ μιὰ ἄλλη γραπτὴ παράδοσι, κήρυξε στὴ Σκυθία. Ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἐκκλησίας Εὐσέβιος παραδίδει, ὅτι ὁ Ἀπόστολος αὐτὸς ἀνέστησε νεκρό.

★

Στὶς 16 τοῦ ἴδιου μηνός, ἡ Ἐκκλησία θυμίζει στοὺς πιστοὺς καὶ τὸ ὄνομα ἐνὸς ἄλλου Ἀποστόλου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου.

Ὁ Ματθαῖος ἢ Λευὶς εἶχε πρῶτα ἓνα κηλιδωμένο ἐπάγγελμα. Ἦταν τελώνης, δηλαδὴ φοροεισπράκτωρ τῶν κατακτητῶν Ρωμαίων κι' εἶχε στημένο τὸν πάγκο του λίγο ἔξω ἀπὸ τὴν

Καπερναούμ, μιά πολίχνη στή βορειοδυτική ὄχθη τῆς λίμνης Γεννησαρέτ.

“Όταν κάποτε διάβηκε ἀπό ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς, βγαίνοντας ἀπὸ τὴν Καπερναούμ, ὁ Λευὶς ἢ Ματθαῖος, μὲ τὴν καρδιά ξαφνικά ἀγγιστρωμένη ἀπὸ τὴ θεία χάρι, παράτησε τὸν πάγκο του καὶ τὸν ἀκολούθησε. Προηγούμενος, ὅμως γιὰ νὰ δείξη τὴν εὐγνωμοσύνη του, ἔκανε μιά δεξίωσι στὸ σπίτι του πρὸς τιμὴν τοῦ Σωτῆρος, ὅπου παρευρέθησαν κι’ ἄλλοι τελῶναι. Οἱ Φαρισαῖοι, πάντα ἀναζητῶντας τέτοιες εὐκαιρίες, κατηγορήσαν τότε τὸν Κύριο ὅτι συναναστρεφόταν τὰ ἀποστράσματα τῆς κοινῆς.

—Οἱ ἄρρωστοι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ γιατρὸ κι’ ὄχι οἱ γεροί. Δὲν ἤλθα νὰ καλέσω σὲ μετάνοια τοὺς δικαίους, ἀλλὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

Ἐπὶ τοῦ πατέρος τοῦ Λευὶ λεγόταν Ἀλφαῖος κι’ ἐπειδὴ ἀναφέρεται μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα κι’ ὁ πατέρας ἑνὸς ἄλλου Ἀποστόλου, τοῦ Ἰακώβου τοῦ Μικροῦ, μερικοὶ ὑποθέτουν ὅτι οἱ δυὸ αὐτοὶ συμμαθηταὶ ἦταν ἀδελφία.

Ἐπὶ τοῦ Ματθαίου, ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὴ δουλειά του καὶ τὸ βίος του, ἀκολούθησε τὸν Χριστὸ μὲ ἀφοσίωσι κι’ ἀξιώθηκε, ἀργότερα, νὰ γράψῃ τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ τέσσερα Εὐαγγέλια.

Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιο εἶναι πρῶτο στὴ σειρά, στὸν Κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλὰ γράφηκε μετὰ τὸ δεύτερο, τὸ κατὰ Μάρκον. Ἡ προτεραιότης, πού τοῦ δόθηκε, ὀφείλεται στὸ ὅτι ἀπολάβαινε στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία ἰδιαιτέρο σεβασμὸ, γιὰτὶ πράγματι εἶναι πολὺ περιεκτικὸ σὲ γεγονότα καὶ λεπτομέρειες. Ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος, ἐπίσκοπος Λουγδούνου, τὸ ἀποκαλεῖ «ἀνθρωπόμορφον», θέλοντας μὲ τὴ λέξι αὐτὴ νὰ δείξη, ὅτι οἱ σελίδες του ἐμφανίζουν περισσότερο τὴν ἀνθρώπινη παρά τὴ θεία πλευρὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ μιά πηγὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ Β’ αἰῶνος—ἕνα κείμενο τοῦ ἐπισκόπου Παπῖα—ὁ Ματθαῖος ἔγραψε ἀρχικὰ μιά συλλογὴ ἀπὸ διδάγματα τοῦ Ἰησοῦ, στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα. Οἱ ἐπιστήμονες πιστεύουν, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο, μὲ τὴ σημερινή του μορφή, συνετέθη ἀργότερα.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ἀπλῶς, ὅτι ὁ μαθητὴς αὐτὸς τοῦ Κυρίου «ἐκοιμήθη ἐν Ἱερῆι τῆς Παρθίας», πρᾶγμα πού σημαίνει, ὅτι δὲν ὑπῆρχε καμμιά ἀρχαία πληροφορία, πού νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἐκδοχὴ ὅτι τὸ τέλος του ὑπῆρξε μαρτυρικόν. Κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸ ἱστορικὸ Εὐσέβιο, ὁ Ματθαῖος κήρυξε τὸν χριστιανισμὸ στοὺς ὁμοεθνεῖς του, στὴν Παλαιστίνη, κατόπιν δὲ συνέχισε τὸ ἀποστολικὸ του ἔργο ἀνάμεσα σὲ ἄλλους λαοὺς. Ποιοὶ ἦταν αὐτοὶ οἱ λαοί, δὲν εἶναι γνωστὸ μὲ βεβαιότητα,

γιατί οί μαρτυρίες τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων κάνουν διαφορετικεῖς τοποθετήσεις (Πόντος, Περσία, Συρία, Αἴθιοπία, Μακεδονία, ἀκόμη κι' Ἰρλανδία).

Ἐνα ἀπόκρυφο κείμενο, οἱ Πράξεις Ματθαίου, ὀλότελα φανταστικό, ἀφηγεῖται τὰ ἐξῆς: Ὁ Ματθαῖος πῆγε σέ μιὰ χώρα ἀνθρωποφάγων (Μηδία) νὰ κηρύξη. Ἐκεῖ ἀπάλλαξε ἀπὸ δαιμόνιο τὴ γυναῖκα καὶ τὸν γιὸ τοῦ βασιλέως. Αὐτὸς ὅμως θέλησε νὰ θανατώσῃ τὸν Ἀπόστολο. Δὲν κατώρθωσαν, ὥστόσο, νὰ τὸν πιάσουν, γιατί τὸν φύλαγε ἡ θεία δύναμις. Στὸ τέλος, ὁ Θεὸς τὸ ἐπέτρεψε, ἀλλὰ ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀντίκρουσε τὸν Ματθαῖο, ἔπαθε παράλυσι. Ὁ Ἀπόστολος τὸν θεράπευσε, ἀλλὰ ἐκεῖνος πρόσταξε νὰ τὸν σταυρώσουν. Ὑστερα ἔβαλαν φωτιά, ἀλλὰ οἱ φλόγες ἀντὶ νὰ ἀγκαλιάσουν τὸν Ματθαῖο, στράφηκαν κι' ἔκαψαν τὰ εἶδωλα. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸ κι' ἄλλα θαύματα, ὁ βασιλεὺς ἔγινε χριστιανὸς καὶ μάλιστα ἀξιώθηκε νὰ λάβῃ καὶ τὸν βαθμὸ τοῦ ἐπισκόπου.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Α Δ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Πανοσ. Ἀρχιμ. Δέδεν Χαράλαμπος, Πάτρας. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις εἰς τὴν διευθύνσιν σας διὰ τὴν «ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑΝ».—Πανοσ. Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιον Ἀρτέμην. Ἰεροκλήρυκα. Ἠθραν. Ἐνεγράφητε. Κύριον Γεώργιον Ἰωάννην. Μόλισταν Ἰωαννίνων. Ἐνεγράφητε καὶ ἐστάλησαν τὰ ἀπὸ 1-1-65 μέχρι τοῦδε κυκλοφορήσαντα τεύχη. Αἰδεσ. Κων. Μήτσιοι, Ἐφ. γ. μ. Μάτσιοι κ. ἰ. Ἰωαννίνων. Διὰ τὰς ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας ἀπορίας ἠκολούθησεν σύντομος ἀπάντησις. Δ. Ε. Α. Καλοῦσ. τ. η. Δημήτριον. 625 Τ. Π. Σ. Τ. Γ. 918. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις εἰς τὴν διευθύνσιν σας. Πανοσ. Τερομόναχον Καλλίν. Θωμ. ἀκ. κ. η. Φιλίσσια Ἡρακλείου Κρήτης. Ἐτακτοποιήθη ἡ διευθύνσιν σας. Αἰδεσιμ. Ροῦσσοι Θεόκλητον. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς σας. Αἰδεσιμ. Σάβερ Γεώρ. Ἡλιούπολι. Τ. 463. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν νέαν διευθύνσιν σας. Αἰδεσιμ. ὦ. τ. α. τον. Τίκαν. Ἀθανάσιον. Ἀρτεσιανὸν Καρδίτσης. Ἐγχομεν διακόψει τὴν ἀποστολὴν κατόπιν ἐπιστροφῆς τοῦ τεύχους μετὰ τὴν ἐνδειξὴν «πλεονάζει». Ἐκτοτε παρήλθεν ἐν και ἡμισυ ἔτος καὶ ἤδη κατόπιν τῆς ἐπιστολῆς σας σὰς ἀποστέλλομεν τὰ ἀπὸ 1-1-65 μέχρι τοῦδε κυκλοφορήσαντα τεύχη. Διὰ τὸ ἕτερον θέμα τὸ ὁποῖον μας ἐρωτῆται, ὀφείλεται νὰ μᾶς δώσῃτε πλήρη στοιχεῖα τῆς περιπτώσεώς μας, ἥτοι πλὴν τῆς μισθολογικῆς κατηγορίας σας καὶ συνεχῆ ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν σας, τὸ ἔτος γεννήσεώς σας, ὅποτε θὰ ἔχετε συγκεκριμένην τὴν ἀπάντησιν σας. Αἰδεσιμ. Χαλκιδ. Ἰ. Νικόλαον, Μελισσοῦργον Ζαγκλιβερίου Θεσσαλονίκης. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας, τὸ πρῶτον ἐπληροφόρηθημεν τὴν ἐφημερίαν μας καὶ ἤδη σὰς ἐνεγράψαμεν καὶ ἀπεστέλαμεν τὰ ἀπὸ 1-1-65 μέχρι τοῦδε κυκλοφορήσαντα τεύχη. Κύριον Γεώργιον Κασιμάτην. Βιβλιοδέτην, ὀδὸς Μασσαλίας 1. Ἀθήνας. Ἐστάλησαν ἅπαντα τὰ ζητηθέντα τεύχη πλὴν τῶν τευχῶν τῶν ἐτῶν 1957 ὡς 1959, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐξαντληθῆ. Αἰδεσιμ. Χρυσούλην Ἰωάννην. Λιμένα Καρλοβασίου Σάμου. Ἀπεστάλησαν κατὰ τὴν ἐπιστολὴν σας τὰ ζητηθέντα τεύχη, πλὴν τῶν ἐξαντληθέντων, εἰς τὸ Βιβλιοδετεῖον τὸν ὁποῖον μᾶς ὑπεδείξατε. Αἰδεσ. Ευγκ. Ἰ. Δημήτ.

τριον, Ἀγίαν Βαρβάραν Τριγωνίδος. Ἐνεγράφητε εἰς τὰ παρ' ἡμῶν συνδρομητολόγια διὰ τὰ περιοδικὰ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ», μερίμνη τῆς Ἱ. Μητροπολιτικῆς σας. Αἰδεσιμ. Δῆμον Κων/νον, Ρόικαν Ἀρτης. Διωρθώσαμεν τὴν διεύθυνσίν σας. Εὐχαριστοῦμεν. Αἰδεσιμ. Οἰκονόμου Ἀθανάσιον, Ἀνθρακιά Γρεβενῶν. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφόρηθημεν τὴν ἐφημεριακὴν σας διεύθυνσιν καὶ ἤδη σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ ἀπεστείλαμεν ἀναδρομικῶς τὰ τεύχη. Ἐθνικὴν Βιλιόθηκην. Ἐνταῦθα. Ἐστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν βιβλίον. Κύριον Φιλίππιδην Ἀθανάσιον, Καθηγητὴν, Ἐδεσσαν. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Πανος. Ἀρχιμ. Τζιαβάραν Τιμόθεον. Ἐεροκώρηκα, Ἄργος. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ καὶ ἀπεστάλησαν τὰ ἀπὸ 1-1-65 μέχρι τοῦδε κυκλοφορήσαντα τεύχη.

Κύριον Θ. Χαρτουλιάρην, Πεσσάδες Κεφαλληνίας. Τὸ περιοδικὸν «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» ἐκδίδεται ἀνὰ τρίμηνον, διευθυνόμενον ὑπὸ Ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου. Περιέχει πραγματείας θεολογικοῦ περιεχομένου καὶ βιβλιογραφικὸν καὶ βιβλιοκριτικὸν δελτίον. Ἐκαστον τεύχος ἐκδίδεται εἰς 160 σελίδας περίπου. Ἡ ἐτήσια συνδρομὴ εἶναι 100 δραχμαί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Ἡ διὰ τῆς λατρείας δημιουργία ὀλοκληρωμένων ψυχολογικῶν τύπων. — Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Σύγκριση τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου μετὰ τὸν Πλάτωνα. — **Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας. — Ὁρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ μελέτη τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Αἰγίνης**. «Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου». Ἀπόδοσις **Θεοδόσης Σπεράντσα**. — **Βασ. Ἡλιάδη**, Μία ἐπίσκεψις στὸ νησί τῆς Αἰγίνης. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ Δευτερονόμιον. Ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως**. Ἀπόδοσις **Θεοδόσης Σπεράντσα**. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις εἰς λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Οἱ ἀπόστολοι Φίλιππος καὶ Ματθαῖος. — Ἀλληλογραφία.

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλλουν εἰς τὸ Τοπικὸν TAKE τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὅδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθήναι — Τηλέφ. 311.121.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασιωνίδου 22, Σούρμενα